

ERDÉLYI GAZDA

AZ „E. G. E.” TAGJAI INGYEN KAPJÁK.
ELŐF. ÁR: 1 ÉVRE 6 FRT, 1/2 ÉVRE 3 FRT,
1/4 ÉVRE 1 FRT. 50 KR. EGY SZÁM 15 KR.

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.
AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
KOLOZSVAR, BELKÖZÉP-UTCZA 11. SZ.
MINDEN KÜLDEMÉNY ODA INTÉZENDŐ.

TARTALOM:

Önálló eredeti cikkek:

Reich Albert. <i>Jakab László.</i>	591
A szövetkezeti biztosítás ujjaszervezése. <i>Bihari Tamás.</i>	594
Állatdíjazások Nagyküküllő-megyében. <i>Szász István.</i>	594
Kisebbszakközlemények	595
Irodalmi szemle:	
Hazai lapokból. <i>T. M.</i>	595
Külföldi lapokból. <i>S.</i>	596
Könyvismertetés. <i>H. Borona.</i>	596
Kormányintézkedések	599
Vegyes közlemények	599
Közgazdaság, üzlet, forgalom:	599
Szerkesztői üzenetek	600
Hirdetések	

A legjobb magvak

legolcsóbb beszerzési

forrása

MAUTHNER ÖDÖN
cs. és kir.
udvari szállító,

József főherceg Ő cs. és kir. Fensége udvari szállítója, a román király Ő Felsége udvari szállítója. Ferdinánd bolgár fejedelem Ő kir. Fensége udvari szállítója, a szerb király Ő Felsége udvari szállítója, Fülöp szász-coburg-góthai herceg Ő kir. Fensége udvari szállítója

magkereskedése

BUDAPESTEN,

VI. ANDRÁSSY-ÚT 23-IK SZÁM. (28.)

Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Reich Albert.

Negyven éve, hogy a köztisztviselői pályán működik és folytonosan olyan ügyeket lát el, melyeknél szegény és gazdag egyaránt érdekelve van.

Az az ügy, melynek szolgálatában állt, és áll, csak látszólag volt hatósági és most csak látszólag állami, mert az tulajdonképpen közügy, mindnyájunk ügye. A kik ezen ügyeket és miként való ellátásuknak horderejét, következményeit ismerik, azok szerint Reich Albert fontos és jelentőségteljes feladatokat teljesített, azok szerint pedig, a kik nem ismerik: csak egyszerű kenyerét kereső hivatalnok volt.

Az élet ilyen. Itt az embert különböző mértékekkel mérik és aszerint méltatja mindenki embertársát, a miként a saját külön mérlegén mérve többet vagy kevesebbet nyom. Ezek a mérlegek természetesen csak ritkán kerülnek ellenőrzés vagy hitelesítés alá s így nagyon eltérő eredményeket adnak.

Emberrársainknak ezen igazságtalan osztályozásáért, mérlegeléséért a legfelsőbb hatóság csak egy, — de igen súlyos büntetést szabott ránk, s ez abban van, hogy saját boldogságunkat is ezen a mérlegen kell lemérnünk.

Nagy és súlyos ez a büntetés, melyet megszokni és békén tűrni nem tudunk. Ezért van a sok nyílt és még rejtettebb takargatott zúgolódás a sors ellen. Azt pedig, hogy ezen a bűnhődésen is lehet némiképp enyhíteni, kevesen tudják, noha elég közel van az enyhítő szere.

Ime: Vigyázzunk a mérlegünkre, hogy mindenki vel szemben igazságosan billenjen, s ha erre nem vagyunk képesek, akkor ne használjuk, mert hiszen köztudomás szerint az a boldog, aki nem mérlegel, hanem sorsával megelégszik és vágyai nem terjednek tovább, mint a mit neki sorsa juttatott.

Ilyen elégedett, sorsában megnyugodott, kötelességeit pontosan, hűen és szakszerűen teljesítő ember Reich Albert; ilyen volt pályája kezdetétől fogva, sőt bizonyára ilyen volt már zsenge korában is, miután szülei erre nevelték.

Erdély szívében, Maros-Vásárhelyt 1836-ban született; ott végezte iskoláit is, mely után 1854-ben Kolozsvárra jött és az orvos-sebészi tanfolyamra iratkozott be. Már ekkor kitűnt szorgalmával, ügyeszeretettel, minél fogva tanárai többször kitüntették és előhaladásában rokonszenvvel és jó akaratú támogatást. Kitűnő sikerrel ment át a szigorú vizsgálatokon és 1857-ben az orvos-sebészi okleveleket megkapta, mely után 1859. július végéig előbb Kolozsvárt, majd Felvinczen ma-

gán gyakorlatot folytatott. Az 1859-iki olasz hadjárat alatt júliustól szeptember végéig a nagyszabeni katonai kórházban működött, mely tevékenységéről a katonai parancsnokságtól elismerő iratot kapott.

Kórházi szolgálatának befejezése után 1859. október havában a választói cs. kir. járási hivatalhoz neveztetett ki, hol 2 1/4 évig Bonczhidán és Szamosujvárt mint cs. kir. járásorvos közmegelegedésre működött.

Innen a kir. főkörmányszéktől nyert felhatalmazás alapján Doboka vármegyébe Szamosujvár székhelyvel kerületi orvossá neveztetvén ki, itt töltött 5 évi szolgálata alatt az erdélyi udvari korlátnokság engedélyével, fizetése és állása fentartása mellett Budapestre ment és ott 1865—66-ban az állatorvosi tanintézetben mint rendes hallgató végezte a tanfolyamot ugyanezen idő alatt az orvos-sebészi, szülés és szemészemesteri tanfolyamokra is beiratkozott és az állatorvosi oklevéllel együtt, az orvos-sebészi, szülés és szemészemesteri okleveleket is megszerezte.

Közvetlenül ezután az 1866-iki hadjárat alkalmából, mint akkor már ismételve végzett sebész két hónapig ismét katonai kórházban foglalkozott.

Ebben az időben gyenge lábon állott még nálunk az álltlegészségügy, különösen kevés volt a képzett állatorvos s a teendőket többnyire a hadsereg kötelékéből kilépett gyógykovácsok látták el. Ezek azonban a járványos állati betegségekkel szemben teljesen tájékozatlanok és megbízhatatlanok voltak, míg másrészt az állategészségügyi személyzet a hatósági emberorvosok alá volt rendelve és minden ilyen betegségnél ők hozták javaslatba a hatóságok részéről szükségessé vált intézkedéseket.

Reich Albertnek már mint doboka-megyei helyettes főorvosnak sokszor nyílt alkalma arra, hogy állati járványok fellépése esetén intézkedéseket tegyen és szorgalma, lelkiismeretessége már akkor arra sarkalta, hogy állatorvosi szakmunkákat olvasson és az állati betegségeket behatóbban tanulmányozza.

Ő azonban ennél is tovább ment, miről Buttyán László kir. főkörmányszéki tanácsos eme bizonyítványa teszen tanúságot. »Dobokavármegye alorvosa t. kts. Reich Albert ur kérése folytán ezennel hitelesen bizonyítom és tanusítom, miszerint nevezett alorvos ur ezen vármegye kormányzásának általam történt átvétele óta mint megyei alorvos nemcsak a szakmájához tartozó közegészségügyi teendők s eljárásokban bizatott meg, hanem állatorvos általános hiányában mindenemü előforduló marhabetegségekből is — a megyei levéltár bizonyítása szerint — megbízásokat és hivatalos kiküldetéseket kapván,

Van szerencsénk a n. é. közönséget tisztelettel értesíteni, hogy az ujonnan megnyitott üzletünket dusan felszereltük mindennemű **vasárakkal**, u. m. **gazdasági eszközök, háztartási cikkek, konyhaberendezések**, mindennemű **szerszámok, technical cikkek, kocsikenőcs, kovács szén**, és minden e szakmába vágó itt fel nem sorolt tárgyakból.

Bizományi raktárunk van a Budapesti **Thury János és fia cég** nagy szerkovács és haranggyárából, továbbá elvállaljuk a **használt reszelők újra vágatását**, a legjutányosabb árak mellett.

B. pártfogását kérve vagyunk

(123.)

Kiváló tisztelettel

Telefon sz. 351.

Babós és Társai.

Babós és Társai

vaskereskedése

KOLOZSVÁRT,

Belközép-utca 25. sz.

az állat tetteles gyógyítása körül magánszorgalma s tanulmányozása folytán, hiven és czélszerűen eljár, mindenféle állatorvosi teendőket elvégzett avagy a betegség elhárítása érdekében alapos véleményeket és javaslatokat a megye tisztsége és a felsőbb hatóságok megalapozására tett és jelentett.

Miről is adminisztrátori hivataloskodásból kifolyólag ezen hiteles bizonyítványt kiadtam.

Az itt kifejtett fáradhatatlan buzgalma és az emberegszűség körül kifejtett tevékenysége folytán jutott ahhoz is, hogy néhai Dr. Pataky Dániel kir. főkörmányszéki tanácsos a következő elismerő nyilatkozatot adta ki neki: . . . „Reich Albert nyolcz évek folytán a megyében (Doboka) végzett szorgalmas orvosi szolgálatjával orvosi buzgalmanak és többenü orvosi képességének oly sok jeleit mutatta, hogy a mult évben is szorgalmáért különös jutalomra érdemesített” . . . stb.

Ugyancsak fáradhatatlan szorgalmával és az állategészségügy iránt tanusított kiváló érdeklődésével nyerte el azt is, hogy állásának és fizetésének fentartása mellett mehetett az állatorvosi tanfolyam elvégzése végett Budapestre.

Ennek befejezése után kórházi szolgálatból visszatért dobokai állásába, de már nem sokáig maradhatott itt, miután 1867. január havában a kir. főkörmányszék áthelyezte Felső-Fehérmegyébe Hidvégre, hol a kerületi orvosi teendőket látta el. Itt is csakhamar tiszteletbeli főorvossá választott és fáradtságos teendői mellett még az előpataki fürdőorvosi teendők ellátására is megválasztatván, itteni működéséről a következő elismerő nyilatkozat ad számot:

„Reich Albert fürdőorvos ur, 1867—1868—1869-iki években mind a birtokosság teljes megalapozására, mind a széles esmeretű orvosi tapasztalatai által, fürdőnk legelőbbkelő vendégei előtt is közkedveltségben részesült, a mind ezt ez évben a birtokossági gyűlés jegyzőkönyvileg is kifejezte, azt Önök irásában is kiadni határozta.”

Uj állására Hidvégre már mint okleveles állatorvos ment és ezen minőségében itt jutott először kiválóbb szerephez.

Az erdélyi részekben ugyanis, 1867. aug. havában a keleti marhavész kezdett pusztítani s ez alkalomból néhai gr. Péchy Manó királyi biztos megbízásából kiterjedt hatáskörrel, büzgő tevékenységet fejtett ki a járvány elfojtása körül

Ma már kevesen tudják, hogy abban az időben mit jelentett az, ha valaki az állati járványok elfojtása körül sikeresen tudott eljárni.

Néhai dr. Zlamál Vilmos — a ki évek hosszú során fáradozott a keleti marhavész elfojtása körül — elbeszéléseiből tudom, hogy ez a szolgálat folytonos hadjárat volt, igazi életveszéllyel, miközben maga is, a kormánybiztos, folyton életveszélyben forgott s szállását katonasággal kellett őriztetnie. Hát még aztán a kisebb állású szakemberek minnek voltak kitéve? Egyfelől a végsőig elkeseredett nép, másfelől pedig a dolgaikat hanyagul teljesítő helyi hatóságok részéről. Mert hiszen a helyi hatóságok akkor még tehetlenebbek voltak mint ma, s a kiküldött szakemberek által felfedezett mulasztásokért, sza-

bálytalanságokért mégis csak ők vonattak felelősségre. A mulasztások és szabálytalanságok pedig napirenden voltak, s bizony az olyan szakember, a ki ezeket meglátta és bejelentette, nem volt sehol sem kedves; a miből aztán önként következik, hogy az ilyen szakemberek testi épségére és életére nem nagyon ügyeltek, sőt a buzgalom csökkentésére néha egy egy megszalasztás stb. igen hathatósan bizonyult. Szomorú idők voltak ezek, de azért helyt kellett állani és hogy Reich Albert miként állta meg helyét, legyen biznysága a következő miniszteri elismerés: . . . „Gróf Péchy Manó kir. biztos ur Ó Nagyméltóságának előterjesztéséből örömmel értesültem azon buzgó tevékenység felől, melyet tks. Uraságod az Erdélyben mult év augusztus havában kiűtött marhavész elfojtása körül tansított.

Fogadja tek. Uraságod e téren kifejtett buzgalmaért köszönetemet s teljes elismerésemet. — Gorove.”

A vész megszűnése után általánossá lett az a nézet, hogy a ragadós állati betegségek lényegéről, terjedési okairól a népet fel kell világosítani s így czélszerűnek látszott e végből mindenekelőtt a néptanítók részére az or-

szág különböző vigékein szaktanfolyamokat rendezni. Ilyen hat hétre terjedő szaktanfolyam rendeztetett Hidvégen is 1869-ben, melyen az állatorvostanból Reich Albert tartott előadásokat.

Erről tesz biznyságot a következő miniszteri elismerés: . . . „Folyó évi október hó 5-én 545 sz. a. kelt felterjesztése folytán Nagyságot megbízom, miszerint Reich Albert felső-fejérmegyei másodorvosnak azon buzgalmaért, hogy a mult nyári szünidő alatt Hidvégen lefolyt 9 heti tanítóképezdei pótanfolyamon a tanítóknak az állatorvostanból hasznos előadásokat tartott, — fejezze ki elismerésemet” stb. . . .

Itteni állásában folytonos buzgólkodás mellett 1872. évi szeptemaer hó 30-ig maradt s leköszönése alkalmával Felső-Fehérvármegye képviselő bizottsága a következő jegy-

zőkönyvi kivonattal vett tőle búcsút: . . . „A lemondás azon hozzáadással vétetik tudomásul, miszerint távoznak járványoktól oly gyakran látogatott megyénk érdekében tett szolgálataiért, jegyzőkönyben megörökítve elismerés szavaztatik”.

A fentebbiek talán elég világosan mutatják, hogy miként végezte Reich Albert kötelességeit a hatóságok szolgálatában. Azzal a multtal, mely folytonos és sikeres munkálkodásának, szakbeli haladásának és lelkiismeretességének láncolatából fonódott mögé, bizonyára jogosan táplálhatta az a remény, hogy az állam szolgálatában is meg állja a maga helyét.

Az akkori viszonyok különben is sürgősen követelték, hogy a szomszéd államokkal szemben felállított vesztegintézetek vezetése és az ottani kiválóan fontos teendők ellátása képzett állatorvosokra bizassék. A vesztegintézetek és az állategészségügy szervezéséről, valamint a szakszolgálat fejlesztéséről különben Reich Albert már 1867-ben terjedelmes tanulmányt tett közzé a „Gazdasági Lapok”-ban, mely olyan feltűnést keltett, hogy Dr. Zlamál, akkor mint miniszteri osztálytanácsos és az állategészségügy referense, intézője. elismerő levéllel tisztelte meg, nézeteit helyeselte és nagy részben megvalósítandónak tartotta. Bizonyos, hogy ez a tanulmány is hozzájárult ahhoz, hogy a közkormányzat figyelmé a vesztegintézetek újbóli szervezésére irányított, mint olyan pontokra, melyeknek hiányos szervezete és nehézkes, megbízhatlan működése nem nyújtott kellő garanciát arra, hogy hazánkban a járványok s közöttük ezeknek is legremsesebbje: a keleti marhavész, minduntalan be ne hurcztalassék.

Ilyen előzmények mellett csak természetes, hogy a mint az ujjászervezés kezdetét vette, 1872. szeptember havában Reich Albert az ó-sánzi vesztegintézethez helyettes igazgatóvá neveztetett ki.

Ebben a minőségben 1877. május haváig vezette önállóan a vesztegintézet ügyeit, mely idő alatt megfigyelései és tapasztalatai alapján számos javaslatot és előterjesztést intézett a kormányhoz és így hathatósan elősegítette ezen intézménynek a kívánalmak és viszonyok szerint való kifejlesztését, különben pedig a határszéli államrendőrségi feladatok ellátása, az összes ember, állat és anyagforgalom ellenőrzése, már magában véve is kettőztetett szorgalmat és éber figyelmet igényelt. 1877. május havában II. oszt. vesztegintézeti igazgatónak neveztetvén ki, áthelyeztetett Soósmezőre, hol 1882 évi április haváig — mint előbb — folytonos figyelemmel és a szomszéd állam iránt is olyan előékenységgel végezte teendőit és mint az ember-orvos, ugy a hazai mint a szomszédos állam környékbeli lakosságának önként s többnyire díjtalanul annyi szolgálatot tett, hogy ezekért a szomszédos állam kormánya is kifejezte vele szemben elismerését.

Ez alatt hazánk belső területén is megváltoztak a viszonyok és mind hangosabban jutott kifejezésre az az óhaj, hogy állategészségügyi viszonyainkon javítani kell. Az állategészségügyi szakszolgálat és rendészet fejlesztése pedig csak úgy látszott sikeresen keresztülvihetőnek, ha a kiadott rendletek

Telephon : 198.

Solymosy és Társa betéti társaság.

Gépgyár és Vasöntöde

Sürgönyök :
Solymosy gépgyár.

Kolozsvár.

Álló és fekvő gőzgépek, szivattyúk, sajtók
— TELJES SZESZGYÁRI-, MALOM ÉS TÉGLAGYÁRI BERENDEZÉSEK. —

Gőzkazánok, Vízkerékek, Turbinák.

GAZDASÁGI GÉPEK: Cséplőgépek, Járgányok, Rosták, Trieurök, Szeccskavágók, Boronák, széna- és szőlőprések stb.

Fémöntvények. — Oszlopok. — Csigalépesők. Külön osztály: **EKÉK.**

(101.)

végrehajtását állami szakközégek ellenőrzik és szorgalmazzák.

Régi hiányokat kellett pótolni, megrogzött rossz szokásokat kellett kiirtani s erre a feladatra, a mi sajátos közigazgatási szervezetünk mellett, jól meg kellett válogatni a szakéroket.

Ez volt a főoka, hogy 1882. évi április hó 15-én Kolozsvár székhelyvel ker. állatorvossá neveztetett ki, honnan már akkor Kolozs-, Torda-Aranyos-, Szolnok-Doboka, és Besztercze-Naszódvármegyékre terjed ki hatásköre. Rendezetlen és többnyire ősi állapotokat talált mindenütt; nagy erélyvel és kiváló tapintattal látott tehát az ügyek rendezéséhez, melyek közül főleg az utóbbira, a tapintatra volt nagy szükség, miután az autonóm jogaikat feltékenyen őrző törvényhatóságok itt-ott tulságosan is érzékenyek voltak, természetesen főleg ott volt ez tapasztalható, hol a mulasztások és hiányok leginkább felhalmozódtak.

Figyelmét első sorban is az állategészségügyi szakszolgálat akkori szervezetének tanulmányozására és az e körül észlelt nagy hiányok feltüntetésére, majd megszüntetésére fordította. Szomorú állapotok voltak még akkor ezana téren s ha bár még ma is vannak feltűnő hiányságok a törvényhatósági-, kör és községi állatorvosok javadalmazása és szolgálati viszonyaiknak preczizirozása körül, az akkori állapottal szemben a mai mégis csak tűrhető.

Egyébként pedig nem rajta mult, hanem részben a helyi hatóságokon, részben a miniszteriumokon, részben pedig az általános viszonyokon, hogy a mainál is jobba, megbízhatóbbá és így tökéletesebbé nem tette a szakszolgálatot. Törekvéseinek iránya és a szervezés mikéntjéről alkotott nézetei azonban mutatták, miszerint tudatával birt annak, hogy miként lehetne és kellene a még mindig nyomasztó állategészségügyi viszonyokon maradóan javítani s azt mintaszerűvé tenni. Tudta jól, hogy a szervezett állások nem elegendők s hogy még a meglevőkön is a nyújtott javadalmazás és alárendelt hatáskör mellett az önértetes, képzett egyének csak kényszerűségből, pusztán megélhetésük biztosításáért tengődnek, de ambíciójuk nem fejlődhetik ki s eljárásukban az állategészségügyi szolgálat körül feltétlenül szükséges odaadó lelkesedés, az ügyért és annak a megfelelő irányban való fejlesztéséért kívánatos áldozatkészség nem lehet meg. Tudta, hogy azok a szakemberek, kiknek nagy fáradtsággal és veszélyvel járó teedők mellett az orvosi tudományok mai rohamos fejlődésével lépést kellene tartaniok, nyomoruságos javadalmaikból nem juttathatnak újabb szakmunkákra semmit s nem ülhetnek szabad idejükben a könyv mellé tanulni, mert futniok kell a mindennapi kenyérért, a tisztességes ruházatért és a család szükségleteiért; tudta és talán maga is érezte, hogy ilyen viszonyok mellett a szakembereknek csak küzdelméi gyarapodhatnak, de munkakedvük és kitartásuk előbb-utóbb megtörik.

Olyan hadsereggel pedig, melyet az önbi-zalom elhagy, csatát nyerni nem lehet. Ezt igyekezett ő megátolni fáradtságot nem ismerő buzgalommal és amennyiben célját megközelithette, azzal nemcsak kartársainak tett kiválóan hasznos szolgálatot, hanem az állategészségügynek is, melynek az ő körében minden szakember hűséges, türelmes és odaadó munkása lett.

Csak így vállt aztán lehetővé, hogy kiterjedt kerületében az összes állategészség-rendőri ügyek ellátása fejlődésnek indult; az ősi állapotokból lassankint megkezdődött a kibontakozás és a kiadott rendeletek foganatnsítása, az egyes feltűnőbb hiányok megszüntetése megfelelőben történt, gyorsabban haladt. A közbiztonság építése, a vásár és dögterek berendezése napirendre került. A fellépett ragadós betegségek bejelentése és az ezek közül felmerült teendők ellátása pontosabban történt. A marhalevelügy teljesen elposványosodott voltából kiemelkedett,

szigorubb, pontosabb és szakszerűbb kezelésben részesült.

Az állattenyésztés ügyeinek fellendítése is erre a korszakra esik. Még akkor a hatóságok alig vetettek ügyet ennek a felettébb fontos gazdasági ágának a fejlesztésére. A kormány ugyan már megcsinálta a maga tervét és készen volt a segélynyújtással ott, a hol a magán tevékenység felébredését látta. Ennek felébresztése azonban nem volt könnyű feladat szemben az egyes hatóságok és gazdák conservatív hajlamával, máshelyt indolentiájával.

De Reich fáradhatatlanul végezte itt is az uttörő nehéz munkát, egyik helyen kérve kérte az érdeklődést, másik helyen meggyőzően okadatolta a köztenyésztés támogatásának szükségességét s ott, a hol arra szükség volt, megtalálta a módját, hogy a legilletékeőbb helyekről érkezett meg az utasítás az elhanyagolt intézkedések foganatosítása végett. Személyes torsiakodásokig sehoh és soha nem engedte az ügyeket fajulni, mert jól tudta, hogy ilpen esetekben igazi vesztes csak egy lehet s ez a fejlesztési óhajtott ügy.

Ilyen óvatosan, lépésről-lépésre haladóan előbb az állat-létszám pontos felvételét, az apa- és anyaállatok közötti helyes arány megállapítását, majd pedig a köztenyésztésre szánt apaállatok szakszerű, bizottsági megvizsgálását vitte keresztül, míg másfelől a megyei állattenyésztés fejlődésének biztosítása végett a hatósági szabályrendeletek megalkotását sikeresen szorgalmazta.

Az 1885-iki orsz. általános kiállításon kifejtett buzgalmát Széchényi volt földmivélségi miniszternek következő elismerő sorai mutatják: „A folyó évben az orsz. általános kiállítás alkalmából rendezett nemzetközi tenyész-szarvasmarha kiállításon Ön mint szolgálatteletre berendelt állami állatorvos buzgó tevékenységet fejtett ki és ez által az állategészségügynek jó szolgálatot tett.

Örömmel használok fel ezen alkalmat, hogy Önnek ezen hasznos működéséért elismerésemet fejezzem ki.“ stb

Ez a miniszteri elismerés tisztelva szeretett első nevének halála után kifejtett buzgalmát méltatja. Csaknem a temetésről indult akkor szolgálatteletre, megtörve a fájdalomtól és telve aggodalmakkal a jövő iránt, de a mint ezt az elismerés is bizonyítja, kötelességérzete oly nagy volt, hogy ennek teljesítése közepett ő, az ő énje, érdeke, fájdalma nem létezett, ennek félre kellett vonulni fokozott kötelességérzete elől.

A csapások sulya és a lelki fájdalmak nyomasztó hatása ellen munkában keresni enyhülést, mindenestre a legnemesebb emberi tulajdonságok közé tartozik.

Visszahatásában talán még most is érezhető, hogy a nyolczvanas évek alatt olyan szellem lett otthonossá az állategészségügy központi vezetése körül, mely a szorgalmas munkásságra és kifejtett ügybuzgalomra támaszkodó önértetes egyéneknek nem kedvezett. Sok más eszközzel, tulajdonsággal lehetett akkor haladni, csupán ezzel nem.

Lassankint azonban ez a szellem is aláhanyatlott és így 1890-ben II. oszt. állami főállatorvossá neveztetett ki Reich Albert és egyben a kolozsvári felügyelői kerületben a felügyelői teendőkkel is megbízott. A felügyelői kerület a gyula-fehérvári, dévai, nagy-szebeni, segesvári, brassói, sepsi-szt.-györgyi, cs. szeredai, maros-vásárhelyi, besztercei, deési és tordai állami állatorvosi kerületeket foglalta magában. Ezekon kívül megbízott Kolozsvármegyében a ker. áll. állatorvosi teendőkkel és felügyelete alá adattak a tölgyesi, csik-gyimesi, soósmezői, ósánczi, brassói, felsőtömösi, törösvári, verestoronyi, piatra-albai és vulkáni m. kir. belépő állomások.

Ez az előléptetés tehát a milyen méltányos és örvendetes volt, épp olyan sulyos terheket is hozott a Reich Albert vállaira, annyira, hogy a ki csak némileg is ismeri a fent elősorolt kerületek és belépő állomások ügykezelését, kénytelen elismerni, hogy azon

feladatnak, mely ezek felügyelőjéről hárul csak olyan munkában edzett, kötelelességtudó és fáradtságot nem ismerő kiválóan gyakorlott egyén felelhetett meg, mint Reich Albert. És hogy ő miként felelt meg a reá ruházott terhes feladatoknak, mutatja az, hogy kinevezetése után alig két évre, — 1892-ben már magasabb fizetési fokozatba lépttetett, s erre rá ismét két év mulva „hivatalos órákon kívül teljesített rendkívüli tevékenysége elismerésül“ kétszár forint jutalomban részesítette a földmivélségi minister. A következő év június havában pedig ő cs. és apost. kir. Felsőge legfelsőbb elhatározásával az állategészségügyi felügyelői czímet és jelleget adományozta neki. A mult évben pedig „az állami állategészségügyi felügyelői teendők buzgó és sikeres ellátásáért“ négyszáz forint jutalomban részesült.

Ezen tények, azt hiszem, magyarázat nélkül is igazolják a Reich Albert tevékenységét, sikereit és buzgó ügyszeretetét.

Az Erdélyi Gazdasági Egylet már 1883-ban tiszteletbeli tagjává választotta, melynek kebelében, mint választmányi tag folyton munkálkodott és tevékeny részt vett minden mozgalomban, mely a gazdasági ügyek és érdekek javítására, előbbvitelére szolgált.

Az ezredéves országos kiállítás alkalmával mint kiállítási kerületi és bíráló bizottsági tag működött s ezért miniszteri, majd pedig királyi elismerésben részesült.

1898. óta Kolozsvármegye törvényhatósági bizottságának választott tagja, mely körülmény magától érthetőleg elsimitotta azt a hagyományos válaszfalat, melyet a képzelet az állami és municipális tisztviselők közé állított.

A szakirodalmi téren kifejtett tevékenységéről illetőleg annak kezdetéről már tettem említést, de ki kell azt egészítenem, miután ő ezen a téren sem maradt a kezdetnél. — 1869-ben az Erdélyi Gazdasági Egylet akkori titkára már elismerő sorokat ir neki előzőleg beküldött cikkeiért és kéri, hogy legyen az „Erdélyi Gazda“-nak állandó munkatársa, mely kérésnek mind maig a tőle megszokott buzgalommal felelt meg. Ezenkívül az erdélyrészi politikai lapokba számtalan közérdekű és actualis cikke lett közre adva, a legtöbbször hivalkodás nélkül, névtelenül. Külön füzetben jelent meg a szavatossági hibákról irt dolgozata, melyet az E. G. E. adott ki. Időszaki, de különösen évi jelentései, kerületének állat, tenyésztési és állategészségügyi viszonyairól mindenkor egy-egy terjedelmes tanulmányt közöltek, melyekből javaslatait többször méltatta a miniszterium különös figyelemre és sok közülök, a köz javára elfogadtatott és valósitva lett. Hogy pedig a szakirodalom téren az említetteknel kiterjedtebb kört nem ölelhetett fel és az utóbbi években csak ritkábban jelenhettek meg ezen a téren, annak egyedüli oka, állásából folyó nagy elfoglaltsága volt.

* * *

Ime így telt el a Reich Albert negyven éve, folytonos küzdelem, munkásság és a közjó előmozdítására irányuló gondoskodás között. Ő lépésről lépésre, verejtékes munkával vájta magának a lépcsőket a közélet szikláiba, hogy emelkedhessen és ezáltal a közjó érdekében többet dolgozhasson, több jót mivelhessen. És eme becsületes közdelmet alig vette észre valaki, míg számtalan gyorsan emelkedő századvégi egysitenciának tapsoltunk, úton-útfélen kalapot emeltünk. Ezek egyrésze természetesen már a bukott nagyságok között foglal helyet, míg ő, a szerény munkás, áll a saját erejével vájt sziklafalon. Ez az önzetlen munka érdeme a kötelességek becsületes teljesítésének dicsősége, mely nekünk, kik szintén ezen az ösvényen haladunk, kimagasló példa. Annyi csábító, sokszor pedig kényszerítő alkalom az eltáborodásra kevés pályán található, mint a milyénken és ime a példa, hogy meglehet azt futni szegényen, sokszor nélkü-

lőzések mellett anélkül, hogy a gyanunak egyetlen árnyéka is esnék becsületünkre.

És ha mindezekért keressük a méltó elismerést és jutalmat, hát imé az is meg van. Ő, testi és lelki erejének teljében, fiatalos munkakedvvel végzi terhes feladatait ma is s köztiszteltben álló szeretett családjáé élén ép testtel, ép lélekkel, tiszta önérzettel fogadhatja barátai és tisztelői hódolatát, elismerését negyven évi szakadatlan munka után is. Van-e ennél értékeesebb és szebb jutalom? . . . Szerintem nincs!

Ehez még csak azt kívánom, hogy a magyarok istene csak ilyen — szívben és lélekben magyar, kötelességtudó, becsületos és igazságos tisztviselőket adjon e szegény hazának. — Őtet pedig övéinek és mindnyájunknak javára sokáig tartsa meg!

Jakab László.

A szövetkezeti biztosítás újjászervezése.

Az »Erdélyi Gazda« október hó 22-éről kelt 43. számában ezen cím alatt hosszasan foglalkozott az »Országos magyar kölcsönös biztosító szövetkezet«-tel, illetőleg annak a jövőre vonatkozó tervével. Mi szívesen aláírjuk mindazt, a mit a cikk írója a »Kölcsönös«-nek szerzett érdemeiről és a biztosító részvénytársaságoknak, nevezetesen a gazdaközöniséget károsító eljárásáról elmondott, azonban kifogásunk van a »Kölcsönös« terveinek fejtegetése ellen, lévén az téves alapokra felépítve.

Nem állítjuk annak ellenkezőjét, hogy a biztosítási üzlethez, helyesebben annak megindításához először, másodsor és harmadszor pénz kell, a mennyiben nincsen olyan más vállalat, mely annyi alapítási és szervezési költséget igényelne, mint a biztosító vállalatok, de az is tény, hogy a pénz maga még nem biztosítja az üzlet fejlődését és a közönség nélkülözhetlen bizalmát. A nagy alaptőke részben teher is, mert azt csak busás kamat reményében adják össze a kapitálisták.

Mindez vonatkozik a részvénytársaságokra és jó részt az alakuló új szövetkezetekre, azonban nem érintheti a »Kölcsönös«-t, a mennyiben az alaptőkének (a biztosító alapnak) több mint a felét elnyelő alapítási és első szervezési költségek nála *újából nem merülhetnek fel*. És itt még figyelembe veendő az is, hogy a biztosítási alap nagyságának megállapításánál, illetőleg mérlegelésénél különbséget kell tenni a részvényes és a szövetkezeti vállalatok közt, ugy mint ez külföldön történik.

Ha a »Kölcsönös«, esetleg, tényleg csak 800.000 koronára emelhetné fel biztosítási alapjait és ennek daczára a kárbiztosítási üzlet mellé mégis felvonná az életbiztosítást, ideértve a nép- és munkásbiztosítást is, ugyan miért esnék ez kifogás alá? — Nézzünk csak át Ausztriába, hol közvetlen és szigorubb a biztosító vállalatok ellenőrzése. Ott a *biztosítási szabályzat* (Regulativ) *részvénytársaságoknál* a biztosítási nemre, nem mint nálunk, ágazatra 100.000 frtban, de az egy vállalat által kimutandó alapot legalább is 300.000 frtban állapítja meg. *Szövetkezeti vállalatoknál* a biztosítási alap nagyságát az üzlet valószínű kiterjedésétől teszi függővé és csak *kölcsönös életbiztosítóktól* követel legalább is 20 000 forintnyi tényleg befizetett alapot. Ausztriában is van kartell, csakugy mint nálunk és ott is költséges az üzletszerzés, de azért nem teszik lehetetlenné az új alapításokat!

Az »E. G.« cikkirója, talán vannak erre specziális okai, czélzatosan nem tesz semmi különbséget részvény és szövetkezeti vállalatok közt és ezzel egészen figyelmen kívül hagyja azt a körülményt, hogy *kölcsönös szövetkezeteknél* a biztosított egyidejűleg biztosító és hogy a károkért, a mennyiben azokat a befolyt díjak nem fedeznék, a díjak bizonyos hányada erejéig a biztosított tagok maguk szavatolnak és hogy e szerint a biztosítási alapra csak legvégső esetben kerül a sor.

Nem oszthatjuk azon okoskodást sem hogy egyáltalán czéltalan a szupponált 800.000 koronás biztosítási alapot, az életbiztosítási ág javára, 200.000 koronával megcsorbitani, mert a közönség életbiztosításoknál a nagy tőkével rendelkező és így nagyobb biztosítást mutató társaságokat választja és mert a »Kölcsönös« nem fordíthatja üzletszerzésre az első évi díjnak 60—150%-át, ugy a mint ezt a milliókkal rendelkező társaságok teszik.

Az életbiztosító intézetek egyike sem kezdte milliókkal és a mai milliók az évek hosszu során át felhalmozódott díjtartalékok és azok kamatainak összege, melylyel szemben állanak az elvállalt, ugyancsak milliókra rugó fizetési kötelezettségek. Az üzletszerzés költségei — igaz — nagyok, de tudunkkal az amerikai milliós vállalatok sem áldozták az első évi díjnak egész 150%-át üzletszerzésre.

A biztonságot szövetkezeteknél a *kölcsönösség* adja meg! És ha a halandósági vagy élettartami táblázatoknak kérelhelten számaikat nem szabad konkurrenzia kedvéért megkorrigálni, humánus feltételek mégis csak megkönnyítik a versenyt, főleg azokkal a vállalatokkal, melyek első-, másod- és harmadsorban a részvényesek dividenda igényeit igyekeznek kielégíteni.

Külföldön virágzanak a biztosító szövetkezetek, helyenként dominálnak is és mi — nyakunkon a részvénytársaságok kartellje minden kinövésével — a legelőrevalóbb tervvel sem tudunk megbékülni, mert ránk ragadt a szörszálhasogatás és szeretjük az ellenmondást. *Di*, ha szakember és barátja a szövetkezeti eszmének, talán nagyobb szolgálatot tesz vala a szövetkezeti biztosítás újjászervezésének, ha cikkét — meg nem írja.

Bihari Tamás.

Állatdíjazások Nagy-küküllő megyében.

Nagy-küküllő megye közgazdasági bizottsága a napokban tartotta meg a megyében rendszeresített állatdíjazások közül a két nagyobb díjazást. Ez a két díjazás megyei jellegű míg a megyében rendezetni szokott többi 6 díjazás közül 5 járási és 1 városi címet visel, mely utóbbi tenyészállatvásárral kapcsolatosan minden év tavaszán Medgyesen tartatik meg. Ezekhez fog sorakozni jövőre egy Segesvár városa által tervbe vett, díjazással egybekötött tenyészállatvásár, így tehát 1900-ban már 9 állatkiállítás fog e vármegyében tartatni. — Boldog Nagy-küküllő megyei gazdák! Nektek, a ti 3332 kilométernyi kiterjedésű megyétekben több alkalom kínálkozik a nemes versenyre, mint az ország bármelyik nagyobb vármegyéjében lakó gazdatársaitoknak.

A két megyei díjazás közül az egyik tisztán lódíjazás, mely ámbuláns természetű, minden évben más más járás székhelyén rendeztetik és így ötöd évenként kerül vissza ugyanazon helyre. Ez a díjazás a folyó évben Kőhalomban tartatott meg október hó 23-án, a megyei és állami intéző körök, valamint a gazdaközöniség élénk részvétele mellett. Kiosztásra került 300 frt állami és 200 frt megyei díj, a mely összegből 19 gazdának jutottak kisebb nagyobb díjak.

Elővezettetett 33 darab csikós kancza és 64 darab 2—4 éves csikó, a melyek közül nem egy vált volna díszére akárhány urasági istállónak is. Az állomány általában véve nagyon jó, legfeljebb az egyöntetűség tekintetében volnának még kívánni valók, de meggyőződéssel állíthatjuk, hogy tekintve a homoródi méntelep parancsnokság ügybuzgó és szakavatott működését e tekintetben is évről-évre kielégítőbb eredményre fogunk találkozni.

Igen érdekes pontját képezte ezen díjazásnak a földművesek kettős fogatainak üggető versenye. Négy versenyző közül elsőnek hajtott be a 12 kilométeres nem egészen sík pályán Jakobi Mihály mirkvásári lakos 30 p. 30

mp. alatt, második 39 perczes rekorddal Stedel Mihály garati földműves lett.

Második megyei díjazásunk október hó 29-én tartatott meg Segesváron. Ez a díjazás maga nemében tulajdonképen első volt a megye területén és a régebben inaugurált 5 járási díjazásból lett kiszakítva.

A dolog magyarázata a következő: Járási díjazásainkon többször merült fel az az eset, hogy a nagyobb díjak igazságos bírálat után nagyobb tenyésztőknek jutottak, a mi itt-ott a kistenyésztők érdeklődését a díjazások iránt csökkentette és mig ez egyfelől a köztenyésztés érdekében nem volt kívánatos, másfelől a nagyobb tenyésztők sem voltak kizárhatók a díjazásból, miután az erre fordított összeg 1 %-os megyei pótdoból fedeztetik, tehát ahöz joga van ugy a kis, mint a nagybirtokosnak. A dolgon ugy lett hát segítve, hogy meghagyott az 5 járási díjazás, a melyekről a nagyobb tenyésztők teljesen ki lettek zárva, azokon tehát most egyenlő erők kelhetnek egymással versenyre és létesített egy megyei díjazás, a melyen részt vehet minden megyebeli nagy és kistenyésztő. Így elég lett téve mind a két birtokos osztály méltányos követeléseinek, de e mellett a megyei díjazás országos érdeket is szolgál, a mennyiben azon csakis erdélyi jellegű állatok lesznek díjazva.

Annak bizonyítására, hogy országos érdek-e az erdélyi jellegű szarvasmarha tenyésztésének felkarolása, különösen pedig a Nagy-Küküllő és Udvarhely megyékben igen szépen képviselt gyorsabb fejlődésű jellegé, nem bocsátkozom most a hazai és nyugati marhák közötti összehasonlításokba, csak egy pár tényt kívánok constatalni.

Már az 1894-ik évi XII-ik törvényczikk végrehajtási rendeletének 24-ik §-ban Nagy-Küküllő vármegye azon megyék között van felsorolva, a melyekben a hazai szarvasmarha fajta tiszta vérben tenyésztendő. Ez így is volt egy darabig, de később a vármegye állattenyésztési szabályrendelete nem épen üdvösnek mondható változást szenvedvén, ma már — a 2 rendezett tanácsú várost is számítva — a megye 5 helységében a tenyészirány nyugatinak, 25-ben vegyesnek és csak 97-ben mondható magyar-erdélyinek. Pedig nézetem szerint állattenyésztésünk érdekében a főczél az állomány egyöntetűvé tétele, a mely czélt azt hiszem a jelen esetben könnyebb elérni, ha a megye 127 helyiségében azokat az állapotokat tekintjük mérvadóknak, a melyek 97-ben, tehát a tulajdonom többségben uralkodnak.

Ezen kitérés után vegyük fel megint a segesvári díjazás fonalát. Tekintettel a kezdet nehézségeire, megvallom nem valami vérmes reményekkel néztem a díjazás elibe, de annál kellemesebben lepott meg a nemcsak az én, hanem a mindnyájunk várakozását felülmuló eredmény. Itt kell még megemlítenem, hogy a megyei díjazással kapcsolatban tartatott meg a keresdi járás díjazása is, a melyen pinzgau fajta állatok is pályázhattak, miáltal a díjazás összehasonlításokra is adván alkalmat, érdekességében csak nyert.

A bíráló bizottságnak 36 díj állott rendelkezésére 785 frt értékben és daczára ennek, nem kis fejtörésbe került azok felosztása, mert annyi volt a díjazásra méltó szép állat, hogy mindeniknek lehetetlen volt juttatni belőlük. A díjak a következőleg voltak elosztva: 1., megyei díjazásra, a közgazdasági alaptól 550 frt, 2., a járási díjazásra szintén a fenti alaptól 195 frt, 3., állami díj a járási díjazásra 40 frt. A kormány minden járás díjazásához 40—40 frttal járul hozzá, Segesvár és Medgyes városok díjazásaira 80—80 frt van kilátásba helyezve, lódíjazásra 300 frt segélyt nyújt, így tehát Nagy-Küküllő megye 660 frtot állami segélyt és saját pénztárából 1875 frtot, összesen 2535 frtot fordít évente díjazásokra.

Felhajtás a segesvári díjazásra 162 darab volt, ebből 134 db. magyar-erdélyi és 28 db. pinzgau, meg egyéb pirostarka keresztezés.

Mit mondjak az állományról. Erről talán

elég annyit megemlítenem, hogy a magyar-erdélyiek között voltak a szegedi országos kiállításán első díjakkal kitüntetett példányok és a többi méltó volt azokhoz. Bátran megállhatók volna helyüket egy nagyobb szabású kiállításán is.

Csak azt sajnáltuk, hogy nem bizva a sikerben a díjazást csupán a magunk gyönyörűségére és okulására rendeztük, nem volt senki hivatalos távolabb vidékről, a ki meggyőződhetett volna afelől, hogy az állattenyésztés terén iparkodunk haladni No de ez még nem nagy baj, most már tudjuk, hogy van kis gazdáink kezén is megtekintésre méltó anyag; jövőre megismételjük kiállításunkat, esetleg a segesvári tenyészállatvásárral kapcsolatban s lesz rá gondunk, hogy erről az érdeklődő gazdaközönség idejében tudomást szerezve a díjazás és vásáron megjelenhessék.

Szász István.

KISEBB SZAKKÖZLEMÉNYEK.

A szőlő sárgulása (chlorosis) ellen Franciaországban egy vasszulfát oldatot használnak. A sárguló tőkét egészben visszavágják s a vágási felületet és a tőkét is az említett oldattal kenik be. 100 kgr. vízben 30–35 kgr. vasszulfátot kell oldani. Az ilyen tőkét tanácsos a következő nyáron mészpórral beporozni.

Az új boroshordókat használat előtt jól ki kell lugozni, mert a tölgyfa sok olyan oldható anyagot tartalmaz, a mi a borra káros hatása Ajánlatos az új hordókat vízzel tele tartani hosszabb ideig s aztán 8–10-szer kiforráztatni. A vízben 100 literre 100 gr. kénsavat is lehet keverni. A hol alkalmazható, igen jó a vizgőz is. — Mindezek dacára értékes borok számára az új hordó nem való.

Hogy a trágyalevet pornemű anyaggá változtassuk $\frac{4}{6}$ rész fűrészpórt (vagy turfatörmelék) és $\frac{1}{6}$ rész égetett gipszből álló keveréket adunk hozzá. A gipszet lehet utoljára is belekeverni, minek következtében a téstás massa csakhamar kiszárad.

Kénsav a borba 3 féle módon kerülhet: a földből a mustba, a bor kénezésével és a hordó kénezésével. Az utóbbi a legveszedelmesebb. Félév alatt 20 gr. kén szükséges a hordó kénezésénél pro hektoliter, ami pedig 50 gr. kénsavat képes adni. Hogy a bor ize ezáltal nagy mérvben megtámadtatik az világos. Mivel a kénezés nem mellőzhető, oly óvatosan kell eljárni, amint csak lehetséges. A hordókat mindenesetre hosszabban kell kimosni vízzel gyakran megváltoztatván a vizet.

Jó almamustot csak jó almák adnak. Az almának nem szabad sem éretlennek, sem érettnak lenni. A rendszeren érett almában több cukor van, mint a félértnen. Már pedig az alma cukortartalmától függ a must minősége. A késői almák rendszeren több cukrot tartalmaznak, mint a korai fajták. A legjobb mustot a kevert almák adják. A kisajtolt alma-anyag igen jó trágyának, de felhasználás előtt állani kell hagyni.

A mérges gombák felismerése. Ujabb időben gyakran olvasunk gombamérgezésekről, minek oka első sorban abban keresendő, hogy a mérges és az ehető gombák közti különbséget kevesen ismerik, másodsorban pedig, még a kik ismerik, sem akarják elhinni, hogy az ehető gombák élvezete után is állhatnak be mérgezési tünetek, ha azok férgesek voltak és nem tisztítottak meg kellőleg. — Ha tehát nem bírnak kellő szakismerettel az ehető gombák felismerését illetőleg, úgy a következőket tartsuk szem előtt:

1. Öreg, korhadt, férges gombát sohase használjunk fel.

2. Tejnédvet bocsátó gombát mindenkor mérges gombának tartsunk.

3. A mérges gombáknak kellemetlen szaga van, különösen, ha ujjaink közt szét-dörzsöljük.

4. Ha egy egészségnek ártalmas gombát széttörünk, de még inkább, ha késsel szét-metszük, a metszlap rendszeren (de nem minden esetben) megkékül.

4. Hogy ha egy darabját a mérges gombának szánkba véve kissé megrágjuk, (a mit bátran tehetünk) nyelvünkre szűrő- vagy égető hatást gyakorol.

A dohos gabona javítása. A gabona dohos szagát legkönnyebben úgy vehetjük el, ha azt kitergetjük és reá maláta csirát szórunk és pedig 10 métermáza gabonára 1 hektoliter csirát; ezeket most jól összelapátoljuk, egy éjen át együtt hagyjuk és erre szelelő rostával megtisztítjuk. A malátacsira a nedvességet és dohosságot mohón szívja magába és a gabona jelentékenyen megjavul; szükség esetén az eljárás ismétlődő. A malátacsirát azután megszáritjuk és minden gondolkodás nélkül föletetjük állatainkkal. — A frissen égetett szénpor szintén jól használható erre a célra; ez is magába veszi a rossz szagot s a nedvességet, mire szelelő rostával eltávolítható.

IRODALMI SZEMLE.

Hazai lapokból.

A „Magyar Gazdák Lapja“ (október hó 21.) ismerteti az Ottó-féle gabonaszárítót, Lázár Pál tollából. A cikk röviden a következőket mondja:

Külföldön mindinkább tért hódít a gabonának őrlés előtti tisztítása, a mi alatt annak mosását és szárítását kell értenünk. — Eleinte a czélszerűtlenebb Centrifugákat használták, ujabban pedig az Ottó-féle szárító készüléket veszik inkább igénybe. E szabadalmazott készülék kettős falu vályu-alakban van összeállítva, melyben lapátokkal felszerelt csőrendszer forog. A vályu köpenyében és csőrendszerben fáradt gőz kering, a lapátok forgásközben fölemelik a gabonát és a cső, vagy köpenyfalra, tehát mindig mintegy 50 fokú szárító fölületre hullatják s így a nedvesség folyton párolog. A nedves gabona adagolása és a szárítottak eltávolítása automatikusan megy végbe.

Ez új szerkezetű gép sok esetben nagyon praktikus szolgálatokat tehet. Ha valamely gyár, vagy ipartelep révén fáradt gőz amugy is áll rendelkezésre, előnyös lehet, cséplés után a gabonát kiszárítani és azonnal piaczképessé tenni. Végre jó szolgálatot tehet e gép a vizen szállított gabonát érhető esélyeknél is, midőn az elázott gabonát gyorsan és kevés költséggel ismét jó minőségűvé tehetjük.

A „M. G. L.“ október hó 28-iki számának vezető cikke, a magyar buza minősége cím alatt rámutat az alaptalan híresztelésekre, melyeknek segítségével discreditálni akarták a külföld konkurrensai a magyar buzát. A világversenyben is ép úgy használják a piszkos eszközöket, mint a legutolsó község legutolsó szatócsai. Így kürtözték világgá, hogy a magyar rablógazdaság rendszere miatt, a mi gabonánk immár nem olyan siker dus, mint 50–70 évvel ezelőtt. E híresztelésekhez reális alapot szolgáltatott budapesti malmok, melyek üzleti érdekeiből kifolyólag, a gyengébb minőségű román-buzát keverték a magyar gabonával.

A behozott román-buza kedvezménye nemsokára meg fog szünni s így malmaink ismét kényszerítve lesznek, hogy a világversenyben az előállított termények kiváló minőségével és ne svindlivel hódítsanak tért. Ezzel kapcsolatosan idézhetjük Hankó Vilmos és Gáspár János tudósainknak a M. T. Akadémia által jutalmazott munkájuk ama részét, melyben a magyar gabona minőségéről következőleg nyilatkoznak:

„A magyar buza magas sikértartalma és utolérhetlen minősége dacára is mind nagyobb tért veszít a világpiacpon, a tengerentuli ál-

lamok olcsó buzájának versenye folytán, ide-haza pedig kikészítésre és vegyítésre a kartellmalmok által vámmentesen behozott olcsó román buza teszi értéktelenné a magyar gazda páratlan minőségű buzatermesztményét. Valószínű, hogy az olcsó vámmentes román buza behozatalára való spekulációból, a pesti kartellmalmok konyhájában harmadrendű merkantil buzaelemzésekből sütötték ki, hogy megfogott a magyar buza sikértartalma, nem alkalmas többé a liszt előállítására, ha őrlés előtt román buza nem kevertetik hozzá. A román buza minősége rosszabb a mienknél, mi a téstáján és sikértartalmán látszik meg; ezért nagyon kell vigyáznunk, nehogy a beáramló román búzából kiviteli magyar lisztet készítsenek, mert ez aztán buza- és liszttermesztményeink fogyasztó piacát komolyan veszélyeztetné. Azzal a rendkívüli versenyyel, azzal az óriási erőfeszítéssel szemben mit a szomszédos, úgyszintén a tengeren túli államok kifejtének s azokkal a manipulációkkal, melyekkel mesterségesen lenyomják a magyar buza árát, s azon áramlattal szemben, melyel hazánkban az ipart és kereskedelmet a mezőgazdaság kárára és megrontására fejlesztik, védekezésünk kell minden telhető módon. Részünkre nem marad más hátra, mint földjeinket a lehetőségig javítani, a lehető legjobb buzatermő vidékről való vetőmagot használni s ezáltal a termelőképeséget még egyszer annyira fokozni“.

A „Gazdasági Lapok“ (október hó 1.) „A tejsír (vaj) képződés“ cz. alatt következőket írja: Hogy a vaj minőségére, izére, keménységére, színére a takarmánynak nagy befolyása van, az általán ismeretes tény. Tudjuk, hogy e körülménynek tulajdonítható az a tünet, hogy tavasszal, midőn a legeltetés és a zöldtakarmány etetés javában folyik, a vaj minősége jobb, mint a téli száraz-takarmány etetés ideje alatt. A takarmányban levő zsiranyagoknak nincs befolyásuk a tej zsirtartalmára, de annál nagyobb hatást gyakorol a fehérje-tartalom. A fehérjében gazdag takarmányból kővér tejet produkálnak a tejmirigyek, ellenkező esetben pedig sovány tejet választanak el.

Ezt a feltevést igazolni látszanak azok a kísérletek, melyeket nagyon zsiros takarmányokkal eszközöltek anélkül, hogy a tejsírja szaporodott volna; másrészt pedig kitűnt, hogy zsirt nem tartalmazó takarmányok — például répafejek — a tej konszisztenciáját szembenítően módosították. Egy része azoknak a kísérleteknek, melyeknek céljuk volt a takarmánynak a tejminőségre való hatását felderíteni, azt a tételt látszik bizonyítani, hogy a tej összes zsírja fehérje anyagokból készítették. A kísérletek más részéről pedig teljes joggal azt lehet következtetni, hogy a takarmányban levő zsir határozottan átváltozik tejsírrá, tehát hogy a tej zsírjának egy kisebb-nagyobb része közvetlen a takarmány zsírjából készül.

Ugyanis bizonyos sajátságos vegyhatású zsirokat keverték össze a takarmánnyal és etettek meg a tehennel s az így táplált tehének tejében ugyanazoknak a zsírféléknek jelenléte — vegyi uton kipuható volt.

Legujabb feltevés a tej zsírjának keletkezéséről, hogy az a test szöveteiből készítették a mirigy sejtek által. Ha nagyon sok zsirt tartalmazó takarmányt adunk a fejős tehenneknek s ebből bizonyos mennyiség a testszövetekben lerakodik, — az a zsir, mely azelőtt a testben volt, a vérel a tejmirigy sejtekbe vitetik s ott tejsírrá változik át.

Szóval ez a kérdés, mely hivatva volna világot vetni arra a problémára, hogy a tej zsirtartalma miként befolyásolható legczélsebben, még tisztázva nincs s csak a jövő kísérletek dönthetik el a különféle nézetek és vélemények jogosultságát.

A „Köztelek“ (október hó 25.) rövid cikkben ismerteti Tóth József kísérleteit szerbiai sertés-ama, melyeknek célja volt világot deríteni ama kérdésre, vajjon a szerb sertésanyag

ellentállott-e a sertésvésznek, mint a hazafajta. — Kísérleti anyagul a földművelésügyi miniszterium által importált 10 drb. tenyész kocza és 1 drb. kan szolgált. A koczákat mind hasasoknak jeleztettek, de csak három malacozott meg, egy elvetélt, a többi meddő maradt. A kan hágtásra teljesen használhatatlannak bizonyult. Nyeretett összesen 17 drb. malacz. Belsőbban elpusztult 6 drb., a megmaradtak közvetlenül a Tisza mellett neveltettek s az itatás és fűrésztés is a Tiszában történt.

Junius hóban fellépett a sertésvész, s a 11 drb. szerbiai malaczból 72%, vagyis 8 drb. pusztult el. A kőbányai oltóanyag nem használt, sőt az elhullást még elősegítette. — Az anyasertések közül a vészben elhullott egy drb., tüdőlobban egy drb. Összefoglalva az eredményt, kimondja, hogy a Szerbiából importált sertés a vésznek ép úgy ki van téve, mint a hazai.

Megjegyezzük, hogy *Tóth József* észlelteiből általánosított elvet levonni még korántsem lehet. Kívánatos volna, hogy azok a kísérletek és eredmények is közöltetnének, melyek a szerb sertés nemesítésének meghatározása mellett történtek, midőn szembe lettek állítva hazai fajtáinkkal, mert a kérdésben a nemesítés foka is döntő szerepet játszik, nem csupán a származás *T. M.*

Külföldi lapokból.

Ausztrália almatermelése és kivitele 1899-ben fényesen sikerült. Az alma termelés mind nagyobb arányokban terjed. Tasmania e tekintetben első helyen áll, valamint Londonba is Tasmaniából szállítottak eddigéleg legtöbb almát. Most már Ausztrália kontinensén is nagy arányokban terjed az almatermelés. 1896-ban tétetett az első szállítási kísérlet Londonba a hidegen való raktározás igénybevételével s ebben az évben 640 láda almát szállítottak Londonba, a következő évben már 11334 ládával, 1898-ban rossz termés volt annyira, hogy a kivitel 50%-al apadt, vagyis 4106 ládára. 1899-ben azonban újra 12262 ládára emelkedett a kivitel, melynek legnagyobb részét Londonba vitték, de Dél-Afrika is jó piacnak bizonyult. (The Agricult. Gazette 99. No. 134.)

Észak-Amerika gabonakivitele 1898-ban és 1899-ben, helyesen 98—99-ben és 97—98-ban. A junius 30-val záródó üzleti év a következő eredményeket tünteti fel: buza 98—99-ben 137,559,000 bushel, 97—98-ban ellenben 146,623,000; buzaliszt 18,258,000 borrel, 97—98-ban 15,233,000; törökbuza 98—99-ben 172,687,000 bushel, 97—98-ban 206,567,000; zab 98—99-ben 30,186,000 bushel, 97—98-ban 69,021,000; árpa 98—99-ben 2,266,000 bushel, 97—98-ban 10,945,000; rozs 98—99-ben 10 millió és 116,000 bushel. 97—98-ban 15,490,000. Látható tehát, hogy Európa fogyasztási szükséglete a legutolsó üzleti év alatt nagyon megcsökkent szemben 1897—98-al. (The Agricult. Gazette. 99. No. 1339.)

A diópogácsa összetétele, tápértéke és használata. Az olajpogácsák nagy jelentőségűek, mint trágya és mint erősítő tápszerek. Diópogácsa a dió-olaj-gyártási módja szerint kétféle van. Hidegen sajtolással nyerik a „szűz olajat“, ennek a pogácsája fehér, zsirban dús, eladásra nem igen kerül. A meleg eljárással sajtolt olaj pogácsája sötét színű, erős szaga. Ez a kizárólagosan eladásra kerülő diópogácsa. A diópogácsa a koncentrált erősítő tápszerek közé tartozik mert 12%-nál több proteint és 20%-nál kevesebb nyers rost anyagot tartalmaz. Fejős teheneknél a következő adagolás bizonyult jónak: diópogácsa 15 kgr, zöld tengeői 150 kgr, czukorrépa 150 kgr, zabpolyva és szalma 50 kgr. Franciaországban, hol általánosabban használják 100 kgr diópogácsa 18—20 frankba kerül, de lemegy az ára 15—16 frankra is. Ily módon használva kitűnő tápszer s mint erősítő tápláléknak nagy jövője van, főleg, ha a diótermelés nagyobb arányokban terjedne, ami nagyon kívánatos. *S.*

Könyvismertetés.

II.

A kolozsmonostori gazdasági tanintézet évkönyvet adott ki a 97—98-iki tanévről. Összeállította dr. Szentkirályi Ákos igazgató. Az első részben a tanerők tud. dolgozatai gyűjtve egybe, a II. rész a tanügyi jelentés, a III. rész a gazdaság ismertetése, a IV. rész az intézeti kert és szőlőiről szól, az V. rész kísérletekről, a VI. rész a botanikus kertek, a VII. rész az intézeten működő mellékállomásokról szól s a VIII. rész a szervezeti szabályzatot ismerteti. Egyszóval az intézet teljes képe s működése tárul elénkbe. *Héya E.* műszaki tanár „Az építés körébe tartozó hasznos tudnivalókról“ irt egy közleményt, a mely előbb a tanév megnyitó ünnepén olvastatott fel. A munka véges-végig tanulságos, de egy akadémia-jellegű iskolában talán inkább *gazdaemberrel* kellene foglalkozni egy ünnepélyes megnyitáson, s nem is lenne érdektelen, hogy műszaki szemüvegen át tekintve, milyen a gazda! s miként él a társadalomban. A 2-ik közleményt: „A bivaly fajnak a szarvasmarhájával való keresztezéséről“ maga az igazgató dr. Szentkirályi Ákos irta önálló megfigyelések, buvárlatok alapján. Most talán 8—10 évvel ezelőtt erősen polemizált szerző e téren egy nem kevésbé tudományos debreczeni kollégájával, ugyannyira, hogy a hire a hallei gazdasági főiskola világhírű tudósa, Khün Gyulához is elért, ki a fajok eredete magyarázatában a Szentkirályi megfigyeléseire hivatkozott! A *pinzgari szarvasmarháról* Németh András intéző irt rövid, de alapos cikket, melyben az eredeti s saját nevelésű állatokat méri össze. Eredmény: hogy a saját nevelésű állatnak minden mérete erősebb: tehát durvult az állat. Fejési idő 300—350 nap, 5 évi átlagos tejhozam 1972 liter. Mindazonáltal sok bajról panaszkodik a szerző, s őszintén kimondja, hogy: „sok bajjal, kárral járt, míg a pinzgari marha meghonosodott!“ Igen érdekes adatokat sorol fel egy „Kalap“ nevű tehénről, mely 1885-ben elletett, s tenyésztése óta 4 bika, 6 üsző-borjut hozott a világra, ezek átlagos súlya a születéskor 46 kgr. „Kalap“ az 1-ső borju után naponta csak 4-5 liter tejet adott, ez a minimum, legtöbbet 8-3 liter a 4-ik borju után, az átlag 6-3 liter. — 1898-ig adott a „Kalap“ 20876 litert = 210 mmáza tejet, élősúlyának 42-szeresét! Hát ez már okos, életbevágó czikk! Gasz Gy. segéd „a tojás termeléséről“ értekezik. Szerinte a *Langshan* tyúk 3-5 kg. átlagsúlyu, a kakas 4 kgr. Egy tojóra évente 102-5 db tojás esik, ezek átlagsúlya: 56-38 gramm. A tojásokból kikelt 50%, életbenmaradt 3% csirke. — A *Brahima*-kakas 5-5 kgr., a tyúk 5 kgr. átlagsúlyu. A tojás darabonkénti átlaga 113 drb. volt, s ezek átlagsúlya 55-8 gramm. Költési eredmény 42%. — A *Plimout-Rock* tojóra átlag 120 tojás esik, s ezek 55-4 gramm súlyosak. — Mindhárom fajta tojás eredményében a legsúlyosabb tojás 62, a legkönnyebb 45 gramm volt! Hát ez adatok is hasznos és okos megfigyelések. A tanügyi jelentés elején a személyi változások, áthelyezések sorolják fel. Nem-e a tanügy bánja meg, ha ilyen témával egy egész oldalon foglalkozik a jelentés! Ugy találjuk, — de különösen az alább ismertetett óvári akadémia jelentésének tanárszemélyzet — változás rovatából tűnik ki — hogy épp a tanárjelölteknek nak van erős, — nomád-hajlama, miből lesz a „nachwuchs“? — S hol segíthetnek ezen?

A tanulók száma 68, mult évihez képest a csökkenés 18, ez nagy szám! Hát bizony hálátlan pálya a gazda-pálya! Érettségivel a hallgatóknak 9-33%, VI. polgári isk. osztálylyal 42-67%-a iratkozott be. A fiatalság szüleinek 48%-a foglalkozik a földdel, 26-66%-át hivatalnok küldte, s 4%-át iparos, kereskedő. A hallgatók 46-67%-a katolikus volt. 2-67%-a unitárius; mózes-vallásu egy se volt! Hiába! csakugyan nehéz pálya a gazda-pálya! A hallgatók kora átlagban 19-4 év, 3 legfiatalabb 16,

1 legöregebb 26 éves! Legtöbb hallgató Kolozsból, Alsó-Fehérből, Szilágyból s Maros-Tordából került. — Mind a három tanévben hetenként 66 téli, 58 nyári órát tartanak. — A vizsga-eredmény elég szigorú: a kitűnő 3-97%, a jeles 19-80%, a jó 43-43%, a kielégítő 27-89%, a nem kielégítő 4-91%-ban éretett el. Van az intézetben 12 ösztöndíj és segély. Az ifjuság segélyző-egyletének a vagyona 3348 frt, segélyezett 138 frttal; van még ifjusági olvasóköri, s 1872. óta önkéntes tűzoltó egylet, melynek szertára 3713 frt értéket képvisel. Említést kell azonban tennem némely szomorú számokról is: a gazdatanácsadó-bizottságot csak 10 esetben keresték fel tanácsért, s az intézetet az egész évben mindössze csak 59 érdeklődő látogatta meg. Hát nagy az indolentia a gazdatársadalom részéről! Talán segíthetnének a gazdasági egyletek s a sajtó! Továbbiakban egész kis minta üzemben tűnik elő Németh intéző a gazdaság ismertetéséből; Ritter G. főkertész a kertés és szőlőt ismerteti, s különösen érdekesek a gyümölcs-fajták tenyésztéséről irt megfigyelései. A kertészet bevétele 2273 frt értékkel szerepel, bár ezen összeg kérdésessé válik, mert az eladott 157200 drb. fűzdugvány 159 frt értékben *kétszer* szerepel. Harminczféle burgonyával is végeztek érdekes kísérletet. Hazarészünk gazdái előtt nem érdektelenek a kísérleti tér eredményei, melyeket Réti J. tanár irt meg. A fekete zabbal, alcsuthi tengerivel, pohánkával, fehér mustárral a kísérletek jól sikerültek! Kétségessé válik az eredmény, ha megtudjuk, hogy a kísérleti tér csak két kat. hold s egy-egy táblácska 200 □ öl. No, ennyi terület csak gazd. kultúrtereknek jó, de a kísérletekkel ki kell menni a nagy, gazdasági táblákra! Ott aztán a fél vagy egész holdon elért eredményre lehet esküdni! A kísérleti terek, már csak azért sem jók, mert 30—40 esztendő óta mindenféle compositummal agyon vannak trágyázva, művelésszükséglettel megkínózva s a magárgyegyzékek csodáival beplántálva! *A gazdasági botanikus kertet* Páter B. tanár ismerteti. Ugyancsak ő végzi magvizsgáló állomás dolgait is. Mult évben 1726 mintát vizsgált. Az *állatkorodán* összesen 68 állat kezeltetett 45 különböző betegséggel 78 esetben. Elhullott egy darab. A kezelő és beszámoló Kleinkauf s. tanár. — Ezen intézmény is specialitása az iskolának, épp úgy, mint a tűzoltóság! Az évkönyvet — ha valaki kéri — hát ingyen küldi az igazgatóság. S érdekes kérni, mert nagyon tanulságos.

A magyar-óvári gazd. akadémia értesítőjét Vörös Sándor igazgató szerkesztette Olyan mint a keszthelyi — inkább tájékoztató. Elején Erzsébet királyné emlékezete (irta és felolvasta az igazgató) van lenyomtatva. Majd az 1898. nov. 7-én elhalt Jammersbach-kt Frigyes műszaki tanárt bucsuztatja: ki is 37 évig volt Óvárt tanár. Ezután az akadémia 81 éves történetét vázolja, mely idő alatt 4857 gazdasz. tanult Óvárott. Óvár rövid leírása után az „Alapszabályok“ következnek. Tizenkét ösztöndíj és segély biztatja az ifjuságot a tanulásra. — A hallgatók száma 138, előző évben 125 volt. A gazdaság leírása rövid, de áttekinthető. A birtok területe 384 kat. hold. — Az átlagtermések kielégítők. A kísérleti tér területe 14 k. hold, s az egész terület árokkal van körülvéve s *idegen* (?) állatok bejutása ellen négysoros szeges aczélsodrony-kerítés védi. — Van még az akadémianak kertje, szőlője, méhese (hány élősalláddal?) gépkísérleti (29), vegykísérleti (685), magvizsgáló (1326), állatgyógyászati (119), meteorológiai állomás, gazdatanácsadó bizottság (23), növénytermelési, növényélet-tisztázó állomás. (A közbeszurt számok vizsgálati eseteket jeleznek.) — S mindezen munkákat 10 tanár végzi 15 segéddel. A tantestületben itt is 12 esetben volt változás.

Borona.

KORMÁNYINTÉZKEDÉSEK.

Állattenyésztési képek. A földm. miniszter a következő leíratot intézte a gazd. egyletekhez: „46.85—IV/2. szám. Az 1896. évi millenium emlékére Erdélyi Mór csász. és kir. udvari fényképész kiadásában anyagi támogatással: „Képek Magyarország Állattenyésztéséből” című dísmű jelent meg.

Midőn ezt az egyesületnek tudomására hozom, egyszersmind ajánlom, hogy erről gazdaközönségét lehetőleg széles körben tájékoztassa. Budapest, 1899. október hó 1-én. *Daranyi*“.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK

Gazdasági szakirodalmi pályázat.

Az „Erdélyi Gazda” szerkesztősége — a gazdasági szakirodalom fejlesztése céljából — a következő pályadíjakat tűzi ki:

1. *Gyakorlati irányú és tárgyú cikkek*re, melyeknek tárgya a mező- és kertgazdaság, gyümölcsészet, állattenyésztés, baromfitenyésztés, méhészet, vagy bármely más gazdasági ágból szabadon és tetszés szerint választható:

1. díj: 10 drb 10 koronás arany,
2. díj: 5 drb 10 koronás arany.

1. *Gazdaságok és uradalmak ismertetésére* (terület, fekvés, talaj, kezelési és gazdálkodási rendszer, állattenyésztési irány, takarmányozás, trágyázás, termés eredmények, értékesítés, tisztajövedelem stb.):

1. díj: 10 drb 10 koronás arany,
2. díj: 5 drb 10 koronás arany.

3. *Trágyázási, trágyakezelési és műtrágyázási eljárások és kísérletek leírására*, különös tekintettel az istállótrágyára és a szuperfoszfátra:

1. díj: 10 drb 10 koronás arany,
2. díj: 5 drb 10 koronás arany.

4. *Mezőgazdasági termények (bármely termelési ág) értékesítéséről irandó gyakorlatias cikkek*re:

1. díj: 10 drb 10 koronás arany,
2. díj: 5 drb 10 koronás arany.

Pályázati feltételek.

A pályaművek beküldésének határideje az 1. és 4. alattiakra: mostantól kezdve 1900. év szeptember hó végéig; a 2. és 3. alattiakra: 1900. február hó végéig.

Terjedelem az 1., 3. és 4. alattiaknál rendes ív írópapírnagyságban írott 2 oldaltól legfennebb 15 oldalig, a 2. alattiánál: 5 oldaltól 25-ig mehet.

A beküldő neve a cikk alá odaírható vagy — tetszés szerint — álnév és jelgés levélke is használható. Mindenesetre kijelentendő azonban a kísérő levélben hogy a mű pályamunka.

Minden közölhető munka a lapban ki fog adatni.

A bírálatot az Erdélyi Gazdának erre külön felkérendő 50 legrégebb előfizetője fogja annak idején — a nekik küldendő kérdőpontok után — szavazattöbbséggel megejteni.

A kitűzött első díjak, a 2. alattiak kivételével, csak abszolút becsü munkálatok beküldőinek adatnak ki. A második díjak — legalább öt közölhető pályamunka beérkezése esetén — a viszonylag legértékesebb mű írójának is kiadatnak. A 2. alattiak közül, ha legalább öt mű közölhető leend — az első díj a viszonylag legjobbnak is ki fog adatni.

A szerkesztőség a közölt és arradememes pályaművekért a szabály és kulcs szerinti írói tiszteletdíjat külön kiutalja. Kolozsvárt, 1899. november hó 5-én.

Az „Erdélyi Gazda”
Szerkesztősége.

— **Pályázati hirdetmény.** Az „Erdélyi Gazdasági Egyletnél” megüresedett *gyakornoki állás* pályázati hirdetménye lapunk hirdetési rovatában olvasható. Ez uton is felhívjuk arra az érdeklődők figyelmét.

Egyben tudatjuk a pályázni óhajtokkal, hogy azok, a kik az „Erdélyi Gazda” szerkesztősége és kiadóhivatala által nyújtható *díjazott* mellékfoglalkozásra is reflektálnak, erre vonatkozó ajánlataikat — levél alakjában — külön az „Erdélyi Gazda” szerkesztőségéhez nyújtsák be.

Itt tartjuk megjegyzendőnek azt is, hogy az ajánlatok elbírálásánál főképp a *teljesen kifogástalan és hibanélküli helyesírásra és fogalmazásra* leszünk tekintettel.

A szerkesztőség az érdemleges megkeresésekre azonnal levélben válaszol és tudatja a teljesítendő munkára és díjazásra vonatkozó feltételeit.

— **A Reich Albert jubileumi ünnepélyén az E. G. E.-et az igazgató választmány határozatából folyólag** br. Feilitsch Arthur, Matskásy Pál, dr. Szentkirályi Ákos, Tulogy Soma és Tokaji László títkárral vesznek részt. A földmívelésügyi miniszteriumból dr. Adler József, az orsz. Állatorvos-egyesület részéről dr. Rátz István tanár fog résztvenni. A megye és a város szintén képviselve lesz, míg az erdélyrészi állatorvosok közül negyvennél többen jelentették jövetelüket; sokan nejeikkel együtt a kolozsváriak közül is. (==)

— **Pinczeszövetkezetek.** A pinczeszövetkezetek alakításának előmozdítása végett a földmívelésügyi miniszter által kiadott népies útmutatásból eddig hatvan ezer példány osztott szét díjtalanul az érdekeltek között. Az útmutatáshoz egy alapszabályminta is csatoltatott, a mi az alakítást megkönnyíti. Az alakítás megkönnyítése végett különben az alapszabályok elkészítése a czéggjegyzési teendők ellátása céljából az érdekeltek kívánatára saját közegét is kiküldi a helyszínére az Országos Központi Hitelszövetkezet, mely azon pinczeszövetkezeteket, a melyek kötelekbe belépnek, a termelők boraira adandó előlegekhez szükséges hitellel is ellátja. A földmívelésügyi miniszter rendelkezéséhez képest a földmívelésügyi miniszterium borászati osztályában, a vinczellériskolánál, a borászati felügyelőknél s a gazdasági egyleteknél a pinczeszövetkezetek alakítására vonatkozó népies útmutatást egyszerű levélbeli kérésre minden érdeklődő díjtalanul megkaphatja.

— **Hatezer munkásház Budapestben.** A magyar kormány a fővárosi tanácsal egyetértve elhatározta, hogy egy a főváros eddigi tíz kerületéhez csatolandó új kerületet létesít, a melyben kétezer házat épített kizárólag a m. kir. államvasutak alkalmazottjai számára. Az építés a jövő év tavaszán kezdődik, a kerület csatornázása, villamos világitása és vízvezetke pedig az őszi és téli hónapokban készül el. Tárgyalások folynak továbbá a kormány és a főváros, valamint magánosok közt

alkalmas telkek megszerzése iránt munkások telepítése céljából, mert az állam gépgyáraiban és egyéb ipartelepein alkalmazott munkások számára további négyezer ház építése van tervbe véve.

— **Villamos automobil kocsik közlekedése az ország nagyobb városaiban.** Wredé Alfréd bécsi lakos a kereskedelemügyi minisztertől engedélyt kért arra, hogy a magyar korona országainak nagyobb városaiban az utcai személy- és teherforgalom lebonyolítására villamos automobil kocsikat járathasson. A kereskedelemügyi miniszter kijelentette, hogy az automobil kocsiknak személyszállításra és fuvarozásra való üzembevétele ellen, a mennyiben azok az életbiztonság és testi épség szempontjából megkivántató feltételeknek megfelelnek, elvi észrevétele nem lenne; megjegyezte azonban, hogy a mennyiben folyamodó a kervényből kivehetőleg az 1884. évi XVII. törvénycikk 4., 10. és 17. §-ai szerint minősülő fuvarozási és társas, illetve bérkocsi-ipart kívánna gyakorolni, az erre feljogosító ipar-igazolványt és iparendélyt annak a helynek elsőfoku iparhatóságától kell kérni, a mely helyen az ipar gyakorlását tervezik. Az egész országra kiterjedő iparigazolvány vagy iparendély az idézett törvény értelmében ki nem adható.

— **A tengeri selyem és tökmag értékesítése.** A magyar kiviteli és csomagszállítási részvénytársaság (Budapest, Mérleg-utca 11) a következőkre figyelmeztet: A kukoriczaselymet, haját nem kell a hántás közé dobni, mivel azt a jószág úgy sem eszi meg, hanem különítsük el, szárítsuk jól meg, akár napon, akár padlásán vagy görében, dobassuk ki belőle az elégett fekete színűt, a többi sárga és barnás kőkoriczaselymet a társaság megveszi. A tökmagot ne etessék fel, hanem jobban értékesíthető, ha megszáritva és szélrostan áteresztve, eladjuk. Nevezett társaság minden mennyiséget értékesíthet.

— **A transvali háború** folytán szünetel a munka az aranybányákban s így kevesebb a pénz, az élet pedig folyton nehezebb, terhesebb. Nálunk az osztálysorsjáték sok pénzt hoz forgalomba és sok ember nemcsak a maga, hanem egész családja életét megszabadította a nyomortól egy nagyobb nyeresémen által. Már többször említettük is, hogy a szerencse sokaknak jövőjét megváltoztatta. A mint értesülünk, egy budapesti bankház eddig több mint két millió koronát fizetett ki megbízóinak 100.000, 90, 80, 30 ezer koronás nyeresémekben. A most kezdődő osztálysorsjátéknál olvasóink figyelmébe ajánljuk ezen czéget, mely szerencsésénél, szoliditásánál és megbízhatóságánál fogva amúgy is nagy bizalomnak örvend. Ez a czég Török A. és Társa bankháza Budapestben, mely a beérkező megbízásokat pontosan, gyorsan és megbízhatóan teljesíti. Az első osztályu sorsjegyek árai: 1. sorsjegy 6 frt, / sorsjegy 3 frt, 1/2 sorsjegy 1 frt 50 kr., 1/3 sorsjegy 75 kr. Sorsjegyek bevásárlásánál Török A. és Társa budapesti bankházát, Váci-kört 4/a. a legmelegebben ajánljuk.

KÖZGAZDASÁG, ÜZLET, FORGALOM.

— **Monarchiánk külkereskedelme.** A magyar-osztrák-monarchia folyó évi szeptember havi külkereskedelmi forgalmára vonatkozó kimutatás a mérleg újabb jelentékeny javulásról tesz tanuságot. A kiviteli többlet (22.4 millió frt) ezuttal 12.3 millió frttal nagyobb, mint tavaly volt. Ugyanis a szeptember havi behozatal 55.4 millióra, a kiviteli 77.8 millióra rugott, a kiviteli többlet tehát 22.4 millió. A múlt év szeptember havában a behozatal 6 millióval nagyobb és a kiviteli 6.3 millióval kisebb volt, a kiviteli többlet pedig 10.1 millióra rugott. Januártól szeptemberig bezárólag a behozatal 579.2 milliót, a kiviteli 661.7 milliót tett. Tavaly a behozatal 44.8 millióval nagyobb, a kiviteli 95 millióval kisebb volt. A kereskedelmi mérleg actívuma tehát 82.5 millió frt, holott tavaly 57.3 millió erejéig passív volt.

— **Osztrákok az önálló vámterület mellett.** Az osztrák kereskedelmi miniszter kérdőíveket küldött az osztrák malomtulajdonosokhoz s az erre megadandó válasz lényegét az alsó-ausztriai malomtulajdonosok szövetsége közlelebről tartott ülésén állapította

meg. A szövetséget a malomtulajdonosok kívánságait öt pontban állapította meg: 1. A belföldi gabonatermelés érdekében lehetőleg magas vámokkal kell a mezőgazdaságot megvédelmezni. 2. Miután az osztrák malmok egyáltalán nem exportálnak, fönn kell tartani a lisztre nézve az eddigi vámtételeket. 3. Az őrleési forgalmat mindaddig nem szabad rész-tituálni, míg Magyarországgal vám- és kereskedelmi szövetség áll fenn. Az osztrák malomiparra legnagyobb fontossággal volna, ha Magyarországgal szemben a lisztre behozatali vámot vetnének ki. Ezt a vámot ugyanoly magas tételekben kellene megállapítani, mint Németországgal és Oroszországgal szemben. A Magyarország és Ausztria között föllátható vámvonalat az osztrák malomipar, mint egyik legforróbb óhaját, örömmel üdvözlőné

— Gyümölcs kivitel. Boroszlói konzulátusunk arra figyelmeztet, hogy Porosz-Sziléziában kevés gyümölcs termett és élénk kereslet mutatkozik magyar gyümölcsre. De a gyümölcsöt gondosan kell csomagolni és izléssel kell adjusztálni a küldeményeket. Így pl. az olasz szőlő az izléses adjusztálásnak köszönheti mostani domináló állását. Az olaszok a szőlőt 4–5 kgos bruttó súlyú ládáknak küldik, melyek 1 cm. átmérőjű lyukakkal vannak átfurva, papírcsapkával, képekkel vannak díszítve. A ládák azért is czélszerűbbek, mert a kosarakat nem lehet értékesíteni. Ha már kosarakat kell használni, akkor azok ne legyenek laposfedelűek, mert a gyümölcs az egymásra rakott kosarak nyomása folytán szenved.

Londoni főkonzulátusunk szerint Angolországban is rosszul ütött ki a gyümölcstermés. Egész grófságokból az alma kétharmad része férgesen érkezett a piacra; az almát és a körtét tonna számra kobozták el. A szilva is apró szemű. Angolországnak már évek óta nem volt teljes gyümölcstermése.

— Ló kivitel Franciaországba. A jövő évi párisi kiállítás ló kivitelünk élénkebb emelkedését is előmozdítja, a mennyiben egyik nagyobb lókereskedő-cég 1900. február 1-éig közel 8000 drb. lovat fog bérkocsik és omnibusz-vallalatok részére Párisba szállítani. Szabadkán már is van a cégnek e célra berendezett gyűjtő-istállója, sőt Budapestről is a vidéken bevásárolt lovak első szállítmánya a közelmúlt napokban utnak indított. Erőteljes fejlődésnek indult lótenyésztésünk előnyére szolgál, hogy a fennebb említett czélokra alkalmas anyag az eddiginél élénkebb kiviteli forgalomra számíthat.

— Burgonya Angliába. Londoni főkonzulátusunk jelentése szerint a Nagybritanniába való burgonyabevitelnél figyelem fordítandó arra, hogy ott csak a lisztesfajú burgonya talál piacra, továbbá, hogy a burgonya lehetőleg sima legyen és hogy mélyenfekvő szemekkel ne bírjon; ügyelni kell arra is, hogy a jó közé rossz burgonya ne keveredjék. A szállítás zsákokban (egyenként 51 kg tiszta súlyban) történik.

— Kolozsvári országos vásár. A kolozsvárt november hó 29-én kezdődött országos barmvásár kedvező időjárás mellett folyt le. A felhajtás ugyan nem volt valami tömeges, különösen jó husmarha volt kevés. A kereslet főleg a közepes minőségű fiatal igás ökrök és az 1–2 éves ökrör-borjak iránt irányult. Eladott: 2106 darab szarvasmarha és 149 ló. A sertés-vásár zárlat miatt nem tartatott meg.

Az elsőrendű igás ökörnek párja 320–380, másodrendűnek 250–300, mustrának 190–220 forintért kelt. Növelni való 1 éves ökrör-borjak párja 105–120, a 2 éveseké 150–178 frt. Kisborjas tehén drbja 70–125 frt, bivaly-tehéné 90–120 frt; meddő tehén 55–80, bivaly 60–87 frt.

1899. okt. 26.

Időjárás. A légnyomások észak nyugat felől történt erős súlyedése következtében a maximum Délkeleti-Európa felé húzódott. A légnyomás különbségek észak nyugaton jelentékenyek.

Az európai időjárás tulnyomóan derült, száraz és enyhe. A kontinens nyugati felén a légáramlás déli-dél-nyugati.

Hazánkban szintén derült, száraz és enyhe idő uralkodik, az éjjeli lehülés azonban fokozódott.

Jóslat: Tulnyomóan derült, száraz és enyhe idő várható

Hőmérséklet: O-Gyalla 2·1, Budapest 1·9, Zágráb 6·0, Szeged 1·6, Kolozsvár 2·2, Bécs 5·4, Róma 12·1, Páris 13·7, Berlin 2·6, Szentpétervár 1·8, Konstantinápoly 15·4.

Tőzsdék.**Budapesti gabonátőzsdé.****I. Készárúüzlet.**

1899. nov. 2.

Kész búzában az irányzat nyugodt volt. Elkelt 30 ezer mm. buza; a belföldi ára 5 krral olcsóbb, a szerbiai származású ellenbeu néhány krajczárral magasabb volt

Egyéb gabonaneműk áraiban nevezetesebb változás nem volt.

II. Határidő-üzlet.

1899. nov. 2.

III. Kötések. Az üzlet folyamán a következő kötések történtek:

Buza 1900 ápr.-ra	8·24, 8·25, 8·28, 8·29, 8·30.
1900 szept.-re	8·15, 8·16, 8·18, 8·20.
Rozs áprilisra	6·66, 6·65, 6·68.
Zab áprilisra	5·17, 5·18, 5·19, 5·20.
Tengeri májusra	5·05, 5·06, 5·07.
Repcze aug.-ra	11·65, 11·70.

IV. Délutáni határidő-üzlet.

4 és ½ órákor a következők voltak a záró árfo-lyamok:

Buza 1900 ápr.-ra	8·29–8·30.
" 1900 szept.-re	8·23–8·25.
Rozs áprilisra	6·70–6·71.
Zab áprilisra	5·20–5·21.
Tengeri májusra	5·07–5·08.
Repcze aug.-ra	11·60–11·70.

Kolozsvári piac.

A csütörtöki (november 2-iki) **hetivásáron** a következő árakat jegyeztük föl.

Buza métermázsánként	frt 6·50–7·20
Rozs "	frt 5·10–5·50
Zab "	frt 3·80–4·—
Árpa "	frt 4·60–5·60
Kukoricza "	frt 4·50–5·10

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Dr. M. L. Cs.-sz.-márton. Sperker Ferencz tenyészete Szt.-Demeteren, u. p. N.-Kend — van. Nincs azonban jól értesülve a tenyészanyagot illetőleg. Sperker — tudunkkal — nem keresztesz külföldivel. — **Sz. K. A.** mint lapunk más helyén olvashatja, pályázatot hirdettünk oly művekre is, melyek hazarészünk gazdaságait, uradalmait ismertetik s így ily tárgyú czikke épen jökor fog érkezni — **K. L.** Mihelyt szerit ejtethetjük bővebb levelet írunk. A beküldött dolog jó, jön. — **G. J. Közöljük.**

NYILT-TÉR.**Elsőrangú hazai gyártmány.**

Pontos cím:

**Első Magyar
Gazdasági Gépgyár**
RÉSZVÉNY-TÁRSULAT
BUDAPEST.

Magyarország legnagyobb és egyedüli
gazdasági gépgyára,
mely a gazdálkodáshoz szükséges
összes
gazdasági gépeket gyártja.

Rendelések megtétele előtt kérjük minden szakszavágó kérdéssel bizalommal hozzánk fordulni. (209.)

Részletes árjegyzékkel
és szakszerű felvilágosítással díjmentesen szolgálunk.

Szecsavágók

Morzsolók

LAPFELÜGYELŐ BIZOTTSÁG: Az irodalmi szakosztály elnöke: Br. BÁNYFY ERNŐ, alelnök: SZABÓ SÁMUEL, tagok: Br. FEILITZSCH ARTHUR, Dr. GIDÓFALVY ISTVÁN, GYÁRFÁS BENEDEK, KUSZKÓ ISTVÁN, LÉSZAI FERENCZ, Bárány MANNBERG SÁNDOR, TUBA LAJOS, TURCSÁNYI GYULA.

Felelős szerkesztő és kiadó:

TOKAJI LÁSZLÓ.

Társszerkesztő:

JAKAB LÁSZLÓ.**AZ ERDELYI GAZDASÁGI EGYLET TULAJDONA.****H I R D E T É S E K.**

➡ Egy 29 éves nős, gyermektelen, jelenleg is állásban lévő **gazdatiszt és gépész**, ki a malommesterséget is érti, s már több éve, hogy nagyobb gazdaságban ebben a minőségben szolgál, a tulajdonos elhalálása miatt, **újévre hasonló állást keres**, magyar nyelven kívül bírja a románt is.

Czím a kiadóhivatalban.

(220.)

GRAEPEL HUGÓ gép- és rostalemezgyár, malomépzészet

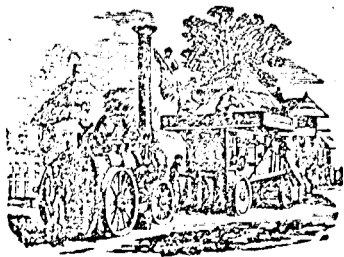
BUDAPESTEN, V. ker., Külső Váci-út 46. szám.

Marshall Sons & Co. Lmtd angolországi gépgyár vezérigazgatója ajánl utolérhetlen szerkezetű és minőségű Marshall-féle➡ **gőzmozgonyokat és gőzeséplőgépeket,** ➡

szabadalmazott kombinált gabona- és lóherceséplőgépeket

➡ két cséplődobbal,

szabadalmazott gabonacséplőgépeket kombinálva kukoricza-morzsolóval, GIBAS-féle szabad. kazalozókészüléket (gólyt), — HARRISON-féle „Albion” őrítőgépeket. Malomépzészeti osztályom elvállal gazdasági malmok, magas-, félmagas és vámorlómalmok teljes berendezését és takarmánycsűrőket felállítását — Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

FISCHER PÉTER és Társa

cs. és kir. udvari szállítók

mű- és kötszer-gyárosok
BUDAPESTEN.

Raktár és gyár: IV. Kossuth Lajos-utca 6.

Ajánlják mindennemű *állatorvosi mű- és kötszerrel dúsan felszerelt raktárakat*, mely mindenféle újabb szerkezetű sebészi, szülészi, bonczani, patkolástani és más állatgyógyászati czélokra szükséges eszközöket tartalmaz.

1894. évi árjegyzéket kívánatra beküldünk.

Eszközök javítása és átalakítása is elvállaltatik. (7.)

C SIRÁZTATÓ KÉSZÜLÉK
IGEN PRAKTIKUS, OLCSÓN
ELADÓ. CZIM A KIADÓBAN!

X.

KNUTH KÁROLY

mérnök és gyáros.

Gyár és iroda:

BUDAPEST, VII. ker., Garay-u. 10.

Elvállal: központi-, víz-, lég- és gőzfűtések, légszesz- és vízvezetékek, csatornázások, szellőztetések, clostetok, szivattyuk, vízerőművi emelőgépek stb., nemkülönben kőszén-, olaj- és petroleum váladékból nyert gázok értékesítését, czelező készülékek létesítését, városok, ipóházak, nagyobb épületek és gyárak számára.

Tervek, költségvetések, jövedelmi előirányzatok gyorsan készítettnek.

Legjobb minőségű kőanyag-csővek raktáron.

BARANYI JÁNOS

épület műbádogos, vízvezetési és csatornázási vállalkozó.

Kolozsvárt, Széchenyi-tér 5-6 sz. Telefonszám 101.

PÁRISI DISZOKLEVÉLLEL Elvállal és készít az alább felsorolt munkákat jóállás mellett és lehető olcsó árban.

Bádogos munkák

épületekre eresz csatornákat és egyéb diszitményeket horgony vagy bármimemű fémekből rajz vagy minta szerint, ezen kívül üzletben kapható és megrendelhető mindennemű konyhaberendezések.

Vízvezeték és csatornázás

magán gazdasági telepekre, vagy magán épületek városi vezeték összeköttetésére, teljes magán fürdőket, szivattyuk, fecskendők,

szőkókutak, stb. csatornázások vas, ólom vagy kőanyag csövekből, (clostetok) minden kivitelben, vizelők, mosdók és kiöntők szerelését. (148.)

*Fürdőkádak kölcsön kaphatók!**Fedél és csatornafestést felvállal!*

A fenti munkálatok évi javítását és jókarban tartását olcsón eszközli helyben mint vidéken.

Papp László

kávé-, fűszer-, bor- és csemege kereskedő

Kolozsvárt, Theologia épület.

Ajánlja a helybeli és vidéki n. é. közönségnek raktáran levő kitünő minőségű és ízű kávéit.

ÁRJEGYZÉK.

frt kr.

1 kgr. Sántos válogatott	1.14
1 " Jamaikai jóízű erőteljes	1.30
1 " Guatemala fin., igen ajánlható	1.48
1 " Portorico közép szemű finom	1.62
1 " Portorico legfinom. erős, nagyszemű	1.82
1 " Ceylon finom	1.70
1 " Ceylon nagyszemű. igen finom	1.92
1 " Cuba nagyszemű legfinomabb	2.02
1 " Arany java, zamatos	1.90
1 " Mocca arabiai	1.92
1 " Gyöngy zamatos, fin. minőség	1.80
1 " Gyöngy nagyszemű, kiváló minőség	2.10

Vidéki megrendelésnél bérmentve kilonként 6 krral drágább.

Megrendelések postán utánvétellel 5 kilós Zsákcokskákból több fajta kávéból is összeállítva küldetnek.

Kitünő minőségű kávéimmal a versenyt bármely fiúmei, trieszti és hamburgi czegekkel kiállom. (193.)

Hagyatékokat, régiségeket

ezüstöt, ékszer készpénzért vásárol

Löfkovits ékszerész**Debreczen.**

Ugyanő, grammonként 1 kr. munkadíj ráfizetésével, régi ezüstöt becserél, legdivatosabb 13 próbás éteszközökre.

(212.)

KASSANTAL

aranyozó-üzlete

Kolozsvárt, Belközép-utca 14. szám.

Aranyozó műhelyében készít új képkereteket tükörkereteket, consolokat, szalon-asztalt, függőnytartókat. Mindenféle aranyozott butorokat elvállal jutányos árban felelősség mellett.

Régi keretek aranyozását jutányos árban.

Továbbá templomi aranyozásokat, új oltár készítését rajz szerint. Régi oltárok újbóli aranyozását a legjobb csiszolt arannyal.

Jutányos árban, felelősség mellett elvállal.

Oltár gyertyatartókat, feszületeket jó, tiszta és tartós arannyal, aranyozásért felelősséget vállalok.

Pontos kiszolgálás!

(163.)

STOLCZ WINCZE

Kolozsvár főter 11.

Arany, Ezüst, Ékszer

javitások, átalakítások, valamint minden új munkák szakszerű előállítása pontosan

eszközöltetik. (127.)

Alakult 1856.

KÜHNE E.

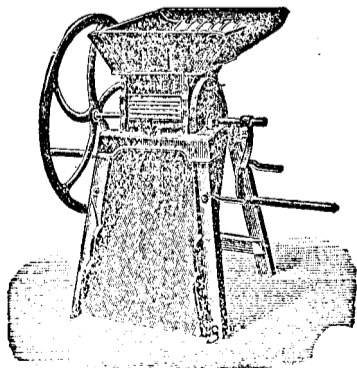
Alakult 1856.

gazdasági gépgyára

MOSONBAN.

(218.)

A beálló téli idényre ajánlja legjobb rendszerű és leggondosabb kivitelű:

Szecs kavágóit,
répavágóit,
darálóit,

eredeti

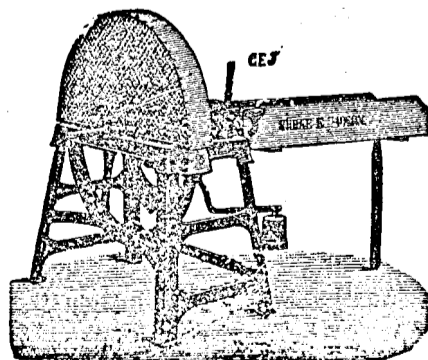
angol „Rapid“ daralók

erőhajtásra,

kukorica-morzsolóit,

takarmányfűlesztőit.

A cég ajánlkozik

teljes takarmánykamra berendezések tervezése és eszközésére.

FÖRAKTÁR: Budapest, VI., Váci-körut 57/a.

Részletes árjegyzékek rendelkezésre állanak.

Haszonbérbe adó huzamosabb időre

kedvező feltételek mellett:

özv. Bárá Bornemisza Andrásné Gróf Teleki Polixéna ó méltósága tulajdonát képező — Kolozsmegye oroszfői határon fekvő birtoka, mely áll 400 hold első oszt. szántó, 250 hold rét és szénafü-kaszáló, 500 hold marha- és juh-legelőből.

A birtokon levő épületeken kívül egyezség szerint a tulajdonos hajlandó még építeni. A bérlet esetleg azonnal átvehető. Ugyancsak ott a szomszédos komlodi határon eladó mintegy háromezer nyolczszáz szál 30-tól 90 cm. vastagságig terjedő tölgy cserfaerdő 3 év alatti letarolással.

Mindezek a helyszínen megtekinthetők s értekezhetni személyesen vagy levélben ENGI ELEK megbízottal Komlodon, u. p. Nagy-Nyulas. Vasuti állomás Szt.-Mihálytelke.

(208.)

Legolcsóbb
bevásárlási
forrás

mindennemű

vadászfegyverek, revolverek és vadászati
cikkekben. (192.)

Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Régi fegyverek ujjakkal kicseréltetnek.

FÖLDESY L. puskaművesnél

BUDAPEST. IV., MUZEUM-KÖRUT 3.

Van szerencsénk a tisztelt gazdaközönség és terménykereskedők becses figyelmét:

ÁRURAKTÁRAINKRA

fölvívni, melyet 3 év óta feleink meglegedésére kezelünk, **KÉTSZÁZ KOCSI** térfogattal bíró szellős, száraz és aszfaltírozott raktáraink fölvaanak szerelve mindennemű gabona és lóheretisztító gépekkel, a vasuti állomással pedig iparvágánnyal vannak összekötve.

RAKTÁRAINK ELVÁLLALJÁK: gabona, olajos és vetőmagvak raktározását, kezelését, átadását vagy tovább szállítást, esetleg eladását is; esz közlünk pénzátvételt, végül **ELŐLEGET** adunk a betárolt terményekre a piaci ár 60—80 százalékát, 7% kamat mellett.

KÖLTSÉGEK 1/4 ÉVRE illetőleg 13 heti időre kitesznek circa (kamat nélkül)

1 q. gabonánál vagy örleménynél	20 krajczárt	
1 q. olajos magnál	20-35	"
1 q. vetőmagnál	50	" (2)

Ajánljuk: **KÖLCSÖN ZSÁKJAINKAT**

gabona szállításhoz és csépléshez 1 kr. beti díj mellett.

Csakis jó minőségű új vagy foltozott zsákok adatnak ki!

Esetleges fölvilágosítás és árjegyzékért kérjük áruraktári kezelőségünkhöz Kolozsvár pályaudvar fordulni.

Kolozsvári Hitelbank és Takarékpénztár.

Eladó birtok.

Haláleset miatt a néhai Bárá Löwenthal Károly szász-pénteki, Kolozsmegyében fekvő 1364 kataszter holdas, tagosított birtoka jutányos árban

eladó.

Bővebb felvilágosítást ad Nechay Lipót Szász-péntek, u. p. Teke. (217.)

Bar. 1-3 éves homoki ó-siller vagy fehér asztali bor erősség és év szerint. 100 literenként 24-26-28 frt, finom pecsénye- vagy fajbor 30-32 frt.

Ujbor (fejtvé) minőség szerint 14-16-18 frt, pecsénye- és fajbor 20-22 frt. Nagyobb vételnél minta küldetik. A megrendelő nyugodt lehet, hogy eredeti tiszta minőségű borhoz juttatom, erről jó hírnevem nyújt kezességét.

Szőlővessző. Fajtiszta, háromszor permetezett, jól beérett, legjelesebb homokra való fajokban (Kövi d., Kadar, Olasz r., Erdői, Siankamenka, Ménes f., Furmint, Ezerjő, Piros és Fehér chasselas) ültetés alá 50-60 cm. hosszúra vágva 3 frttől 7 frtig. — Gyökeres (1-2 éves) faj szerint 8 frttől 16 frtig. 25 forint vételnél 5 százalék, 50 frtnál 10 százalék, 100 frtnál 15 százalék, 150 frtnál 20 százalék engedmény adatik.

Nemes eperfa-ojtvány. Kötűnő piros, fehér és kék fajokban, 6 láb magasan ojtva, 2-3-4-5 éves, igen erős csemete, erősség szerint 30 krtól 60 krig. 10 frt vételnél 20 százalék, 25 forintnál 25 százalék, 50 frtnál 33 százalék, 100 frtnál 40 százalék engedmény. Az eperfa elég jól árnyékol, ellensége nincs, minden évben bőven terem, gyümölcsét úgy a két-, mint a többlábnak egyaránt szorotik; kötűnő pálinka is főzhető belőle. Ceglédén igen jövedelmező fának ismerjük. Kár volna háznunk, kertünk, szőlőnk vagy egyéb birtokunkat e nélkül hagyni.

Birs-ojtványok. Rendkívül nagy gyümölcsű fajokban (Konstantinápolyi, Portugali, rias stb.) melyek az ültetés évében már gyümölcsöt hoznak, azután pedig rendkívül bőven teremnek. Faja igénytelen, betegség és ellenségtől egyaránt mentes. Vannak rendelőim, kik czór száma ültetik, mert rendkívül hamar teremnek, gyümölcse kedves, sokáig eláll, magas árban értékesíthető és sokféleképpen fel is dolgozható. A 2-3-4-5 éves, rendkívül szép és gazdag gyökerű fák darabja erősség szerint 20 krtól 50 krig. Nagyobb vételnél olyan engedmény adatik, mint az epornél.

Spanyol meggy, fekete. [Pándi vagy körösi meggy.] Termékenységét előmozdító háromszor lett permetezve, s így, ha azt folytatólag permetezzük, bőven fog teremni. Faja egészséges, gyümölcsök rendkívül keresett, mert befőzésre legalkalmasabb. A 2-3-4-5 éves rendkívül szép és gazdag gyökerű fák darabja 15 krtól 50 krig. Nagyobb vételnél ugyanaz az engedmény adatik, mint az epornél.

Diófa. A 6-8 láb magas, rendkívül gazdag gyökerű, tele belü és könnyű törötű, 2-3-4-5 éves diófák ára erősség szerint 20 krtól 50 krig. Nagyobb vételnél ugyanolyan engedmény, mint az epornél.

Minden másféle nemes gyümölcsfák, nevezetesen szilva, őszli és kajszinbarack, cseresnye, meggy, szelid gesztenye, lasponya magas dereku és törpe állásukban, — erősség szerint 20 krtól 50 krig szintén kaphatók.

Kiselejtezett nemes ojtványok 2-3-4-5 éves életerős példányokban, azok kora és erőssége szerint 2-5-7-10-15 krajczár árban.

Mindenféle vadoncok erősség szerint 5 forint 85 krajczártól 19 forintig ezrenként.

Kerti eszközök. Kötűnő és tartós anyagból rendkívül szilárdan készült horolók (sarabolók), szőlő ültető vasak, továbbá kerti fűrészek, ollók, görbe szomzó és ojtó kések, ezenfelül jelfa és ojtó kenőcs igen olcsó árak mellett rendelhető meg.

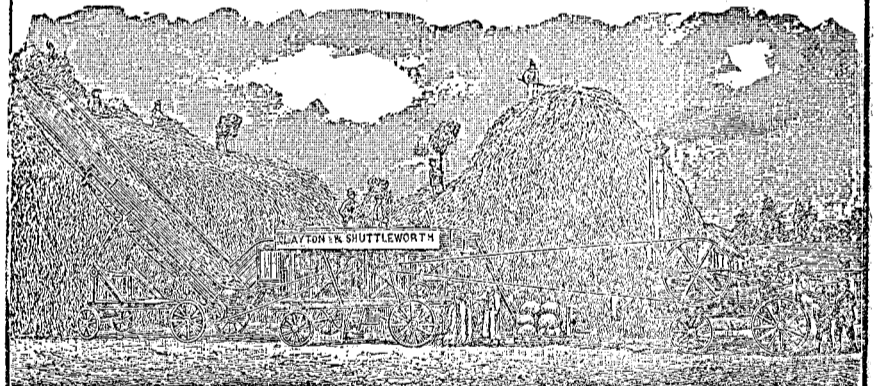
Ár- és névjegyzéket küld:

Unghváry László, föld-, szőlő- és faiskola-birtokos Ceglédről.

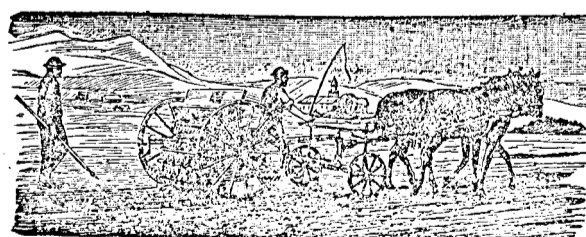
(219.)

Clayton & Shuttleworth

mezőgazdasági gépgyárosok Budapest Váci-körút 63. sz. által a legjutányosabb árak mellett ajánlatnak:

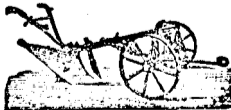
Locomobil és gőzcséplőgép-készletek 2 1/2 egész 12 lóerőig, szalmakazalozók, továbbá járgány-cséplőgépek, lóhere-cséplők, tisztító-rosták, konkolyozók, kaszáló- és aratógépek, szénagyűjtők, boronák.

„Columbia-Drill“

legjobb sorvetőgépek, szecsavágók, répvágók, kukorica-morzsolók, darálók, őrlő-malmok, egyetemes aczél-ekék.

2- és 3-vasú ekék és minden egyéb gazdasági gépek.

Részletes árjegyzékek kiadatra ingyen és bérmentve küldetnek.

Lincolni törzsgyárunk a világ legnagyobb locomobil- és cséplőgép-gyára.

„ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET“ KOLOZSVÁRTT.

Szám: 1589. V. 29.—1899.

Pályázati hirdetmény.

Az „Erdélyi Gazdasági Egylet“-nél megüresedett **gyakornoki** (a téli szezon alatt egy-szersmint: *lóhermagtisztító-raktár-felügyelői*) állásra pályázatot hirdetünk.

Javadalmazás: Évi 600 = Hatszáz forint, havi előleges részletekben. Hivatalos kiküldetés esetén: 3 frt napi díj és a Sz. sz. 10. § ában előírt egyéb díjak.

Amennyiben az „Erdélyi Gazda“ szerkesztői és kiadói munkakörében mint fogalmazó és adminisztráló segédező alkalmazható leend, ezért a szerkesztő-kiadó részéről külön — egyesség szerinti — díjazásban részesül.

Pályázati feltételek: Felsőbb gazdasági tanintézeti oklevél; megfelelő gazdasági szakirodalmi képesség és gyakorlati ismeretek; nőtlen állapot. Nyelvismeret (főkép: német, esetleg francia, angol és román) és szerkesztői teendőkben való jártasság: előnyt biztosít.

Felhívtnak azon okleveles gazdászok, kik a fentieknek megfelelő képesítéssel rendelkeznek és a gazdasági egyleti titkári pályára lépni óhajtanak, hogy *sajátkezűleg* írott és okmányokkal felszerelt pályázati kéréseiket az Erdélyi Gazdasági Egylet elnökségéhez czimezve, **f. évi november 15-ig** adják be.

Kolozsvár, 1898. október hó 10-én.

SZABÓ JÓZSEF, s. k.
egyl. elnök.

(213.)

TOKAJI LÁSZLÓ, s. k.
egyl. titkár.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Személyszállító vonatok indulási ideje október 1-től.

A vonatok indulási ideje középeurópai idő szerint van megállapítva. Az esti 6 órától reggeli 5 óra 59 percig terjedő éjjeli idő a percek aláhúzásával van megjelölve

Kolozsvárról indul:

Budapest felé:

503 sz. gyors v.	505 sz. szem. v.	525 sz. vegy. v.	507 sz. szem. v.	501 sz. gyors v.
521	700	220	613	1101

(216.)

Brassó felé:

502 sz. gyors v.	528 sz. vegy. v.	544 sz. sz.sz. t. v.	506 sz. szem. v.	514 sz. szem. v.
611	840	205	859	1017

Brassóból indul:

Predeal felé:

516 sz. szem. v.	592 sz. sz. sz. t. v.	502 sz. gyors. v.
355	1100	219

Budapest felé:

527 sz. vegy. v.	501 sz. gyors v.	505 sz. szem. v.
568	245	748

K-Vásárhely felé:

7802 sz. szem. v.	7812 sz. vegy. v.	7804 sz. szem. v.
519	850	315

Zernést felé:

7711 sz. vegy. v.	7713 sz. vegy. v.
835	300

Nagy-Váradról indul:

Budapest felé:

501 sz. gyors v.	503 sz. gyors v.	505 sz. szem. v.	545 sz. sz. sz. t. v.	507 sz. szem. v.
238	843	1132	222	1104

Kolozsvár felé:

508 sz. szem. v.	502 sz. gyors v.	524 sz. vegy. v.	506 sz. szem. v.	504 sz. gyors v.
206	218	1220	358	646

Arad felé:

8902 sz. szem. v.	8904 sz. szem. v.	8912 sz. vegy. v.
1020	425	730

Gyoma felé:

6212 sz. vegy. v.	6202 sz. szem. v.
550	237

Brassó felé:

506 sz. szem. v.	502 sz. gyors v.	528 sz. vegy. v.
1224	837	130

Tövisről indul:
Kolozsvár felé:

513 sz. szem. v.	505 sz. szem. v.	527 sz. vegy. v.	501 sz. gyors v.
1241	338	155	806

Arad felé:

605 sz. szem. v.	607 sz. szem. v.
343	200

Kis-Kapusról indul:
Nagy-Szeben felé:

7302 sz. szem. v.	7364 sz. sz. sz. t. v.	7304 sz. szem. v.	7312 sz. vegy. v.
221	443	1130	710

Nagy-Szebenből indul:
Kis-Kapus felé:

7311 sz. vegy. v.	7363 sz. sz. sz. t. v.	7301 sz. szem. v.	7303 sz. szem. v.
741	121	440	1030

Brassóból indul:
Csik-Gyimes felé:

7802 sz. vegy. v.	7812 sz. vegy. v.
519	850

Segesvárról indul:
Sz-Údvarhely felé:

7612 sz. vegy. v.	7614 sz. vegy. v.
320	1108

A 7364. sz. vonat csak kedden és pénteken közlekedik. — A 7164. sz. vonat csak hétfőn, esütőtökön és szombaton szem. száll. közlekedik.

Maros-Vásárhelyről indul:

Kocsárd felé:

7001 sz. szem. v.	7005 sz. szem. v.	7003 sz. szem. v.	7011 sz. vegy. v.
530	1225	550	954

Szász-Régen felé:

7014 sz. vegy. v.	7016 sz. vegy. v.	7018 sz. vegy. v.
515	1042	539

S-Szt.-Györgyről indul:

Brassó felé:

7801 sz. szem. v.	7803 sz. szem. v.	7811 sz. vegy. v.
704	1230	506

Csik-Szereda felé:

7912 sz. vegy. v.	7914 sz. vegy. v.
710	1105

N.-Szebenből indul:

Fogarás felé:

9722 sz. vegy. v.	9724 sz. vegy. v.
470	200

GAÁL és MOLNÁR

ASZTALOS és KÁRPITOS BUTORAINKAT

a legszolidabb árakban, az érdeklő közönség becses figyelmébe ajánljuk.

(164.)

legnagyobb butor-raktára

KOLOZSVÁRT, Unió-utca 8-10. sz.

Saját műhelyünkben és felügyeletünk alatt szakszerűen készült

Gaál és Molnár.

Országos Magyar Kölcsönös Biztosító Szövetkezet.

BUDAPESTEN, VII., József-körút 8.

Alakult 1894. évben.

Elnök: TELEKI GÉZA gróf. Alelnök: CSAVOSSY BÉLA.

Igazgatósági tagok:

ANDRÁSSY GÉZA gróf, DESSEWFFY ARISTID, PÜSPÖKY EMIL, SZÓNYI ZSIGMOND
TELEKI SÁNDOR gr.

Vezérigazgató: SZÓNYI ZSIGMOND.

Az Országos Magyar Kölcsönös Biztosító Szövetkezet a gazdaközönség általános elismerése szerint a biztosítás terén híven megfelel hivatásának; folyton fejleszti a reformokat, melyeket a gazdaközönség évek óta sürgetett és a károknak gyors és méltányos kiegyenlítésével a felek teljes melegegedését vívta ki magának; az

épület és átalány (pauschal) biztosításnál rendkívül mérsékelt díjaival tetemes megtakarítást tesz lehetővé, a szövetkezet pusztán csak a díjakat számítja fel a megfelelő kincstári bélyeggel; — minden más illeték kizárásával.

A takarmány és szalmáseleség

biztosítása egy intézetnél sem eszközölhető oly olcsón és oly kedvező feltételek mellett, mint a szövetkezetnél.

Gazdasági egyesületi tagok — tekintet nélkül a biztosított érték nagyságára — a tiszta díjból 5% díjengedményben részesülnek.

Kisgazdák, ha huszan egyszerre, egy csoportban, de külön-külön ajánlattal terményeiket biztosítják, 10% engedményben részesülnek.

Bővebb felvilágosítással szolgál az igazgatóság Budapesten (József-körút 8.) és a vidéken létesített ügynökségek. (185.)

Alapított 1869-ben. — Cs. és kir. udv. szállítók.

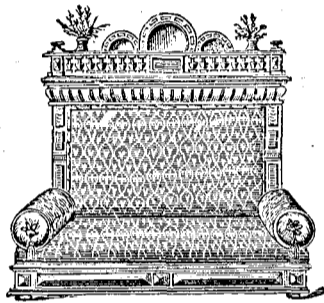
RAKTÁRAK:

KOLOZSVÁRT,
Unió-utca 5.

MAROS VÁSÁRHELYT,
Szentgyörgy-utca 2.

Mestitz Mihály és fiai

Első maros-vásárhelyi butor- és építészeti asztalos munkák gyára
gőzerőre berendezve, kárpitos és díszítő műhelyek.

A m. kir. államvasutak kolozsvári, aradi, debreczeni, szegedi, zágrábi, miskolci és budapesti üzletvezetőségének szállítói.

Nagy raktár saját készítményű fa- és kárpitos butorokból, függöny és szőnyegekben.

Olcsó árak, szolid munka, pontos kiszolgálás.

Kitűnő minőségű száraz amerikai parkettek jutányos árban.

(138.)

Eladó
jutányos áron
egy fél éves kávé-barna kan

VIZSLA

cseh és pointer keresztezés.
Czim a kiadóhivatalban.

Clichéket árjegyzékek, könyvek, szak- és folyóiratok, katalógusok és hirdetések, valamint minden egyéb nyomtatvány illusztrálásához rajz vagy fénykép után kitűnő kivitelben és legolcsóbb áron készít és szállít:

Fischer Lipót

chemigrafikai műintézete

Budapest,

IV., Kossuth Lajos-utca 15.

az Ujvilág-utcával szemben.

Vidéki megrendelések is legnagyobb pontossággal és figyelemmel teljesítetnek. (4.)

Magyar Jelzálog-Hitelbank

alaptőkéje teljesen befizetett 15 millió arany forint.

Képviselősége útján Kolozsvártt

(Jókai-utca 2. sz., gr. Rhédey-ház, I. em.)

4% Záloglevélkölcsönöket

nyujt földbirtokra: 50 évi törlesztéssel
5 százaléknál,

nagyobb városokban fekvő házakra 40 évi törlesztéssel 5-40 százaléknál évi részletfizetés mellett és magasabb leszámítási árfolyam mellett 4 1/2%-os záloglevélkölcsönöket földbirtokra 50 évi törlesztéssel 5-40 százaléknál és nagyobb városokban fekvő házakra 42 1/2 évi törlesztéssel 5-65% évi részletfizetés mellett.

A jelzálogul felajánlott erdélyi ingatlanok értéke és a megszavazandó kölcsön összegére nézve az Erdélyi Gazdasági Egylet bizalmi férfai adnak véleményét. (1.)

A bank képviselőségénél kaphatók 4% és 4 1/2%-os záloglevelek, 3%-os nyereségekötvények.

Marcinkiewicz Ignác

férfi ruha-szabó

KOLOZSVÁRT, Belközép-utca 3. szám.

Ajánlja 18 év óta fennálló s a mai kor és divat követelményeinek teljesen megfelelően berendezett

— FÉRFI-SZABÓ-ÜZLETÉT. —

Raktáron tart nagyon szép hazai, valamint valódi angol, francia és külföldi szövet-ujdonságokat.

Ugy helyi, mint vidéki megrendeléseket szakszerű munkával pontosan és olcsón teljesít.

(150.)